

SLIKAR PETER ŽMITEK ŽIVLJENJE IN DELO*

Barbara Zupančič, Ljubljana

Težišče prispevka sestavljajo podatki iz prve obdelave gradiva o umetniku, ki sta mi jih posredovala slikarjev brat Valant Žmitek in njegova hči, poročena Pleterški. Pokojni ljubljanski starinar Jože Šajn pa mi je dal na vpogled del slikarjeve zapuščine, ki je obsegala predvsem dnevnike iz časa njegovega šolanja v tujini.

V Narodni galeriji v Ljubljani je kasnejši arhiv pregledala in uredila muzejska svetovalka Polonca Vrhunc. Ob tej priložnosti želim predvsem opozoriti na izjemno bogato dokumentacijo spričeval, dekretov itd., v kateri je tudi *Curriculum vitae*,¹ ki ga je Žmitek leta 1911 napisal na treh velikih straneh.

V Moderni galeriji hranijo 86 pisem Petra Žmitka Rihardu Jakopiču iz Jakopičeve zapuščine, ki jo je uredil prof. dr. Jože Ilc in jo podaril galeriji leta 1981. Pisma so datirana od 5. aprila 1902 (Peterburg) do 15. julija 1922.

Odnos javnosti do slikarja Petra Žmitka, ki je bil spremljevalec slovenskih impresionistov, se je skozi čas spreminjal. Tako je kritika njegova dela vrednotila različno, sprva s pohvalnimi in spodbudnimi ocenami, pozneje z dobesedno uničujočimi. Do začetka šestdesetih let je bil slikar z nekaj deli vključen v razstavo stalne zbirke Narodne galerije, slika *Berač s cerkvico* pa se je umaknila zadnja, v sedemdesetih letih, ko je galerija pridobila nova dela impresionistov. Posebno je Žmitka cenil in tudi pisal o njem dr. Karel Dobida, eden marljivih kritikov med obema vojnama, po vojni pa ravnatelj Narodne galerije. O Žmitku je dejal, da je dolgo iskal svoj izraz: »Kot Slovan z mehko in široko dušo je bil dovteten za vse lepo in dobro ter je stremel zmeraj naprej in navzgor. Njegovo delo bo v slovenskem slikarstvu ostalo priča svojske osebnosti in velikega hotenja umetnika, ki je v borbi za višine doživel usodno tragiko, ki se neizbežno rodi iz konflikta med voljo in močjo.« (Mladika 1936.)²

* Pričujoča predstavitev življenja in dela slovenskega slikarja Petra Žmitka je bila prvič obširneje podana leta 1958 kot diplomsko delo pod mentorstvom profesorja Franceta Steleta. Vanjo je sedaj vključeno dodatno gradivo z dopolnjenim katalogom del.

¹ V nemškem jeziku, datiran Laibach, den 11. September 1911. Kolkovan.

² Karel Dobida, Slikar Peter Žmitek, *Mladika*, XVIII, 1936, št. 3, pp. 106—109.

Pozitivno je slikarja predstavil tudi dr. Stane Mikuž,³ eden poznejših slikarjevih ocenjevalcev. Zelo ga je cenil slikar in restavrator Čoro Škodlar,⁴ bolj kritičen odnos do njegovih del pa je pokazal Rajko Ložar,⁵ vendar ob okrnjeni predstavitvi iz dediščine po umetnikovi smrti, medtem ko se preostali pisci v glavnem niso opredelili o njem.

Rod Petra Žmitka po vsej verjetnosti izvira iz Bohinja, odkoder se je Petrov stari oče preselil v Kropo. Žmitek je značilno bohinsko ime,⁶ v Kropi pa je bil vpisan pod Schmitteg, zato so prvotno domnevali, da je ime nemško in prihaja iz Schmid ali Šmidek. Matični urad v Radovljici ga že vpisuje pod Žmitek, medtem ko se je Žmitek sam včasih podpisoval z obema imenoma, Žmitek ali Šmitek, v Peterburgu in kasneje pa le še Žmitek. V Rusiji se je podpisoval v cirilici Peter S.⁷ Žmitek.

Petrov stari oče si je v Kropi postavil žago in od tedaj se je pri hiši reklo pri Žagarjevih. Poročil se je z Ano Pavlič iz Selc, s katero sta imela dva sinova, Šimna in Antona. Šimen, rojen 1834, je bil slikarjev oče. V mladih letih se je učil rezbarstva pri nekem podobarju v Ljubnem, pozneje, ko je prevzel gospodarstvo, pa se je ukvarjal s kovaštvom. Poročil se je z Marijo Horvat, ki so jo imenovali Spelčnikova Micka in s katero sta imela devet otrok. Peter, rojen 28. junija 1874, je bil predzadnji. Ljudsko šolo je obiskoval v dvorazrednici v Kropi. S slikanjem je začel pri teti Micki v Selcah, ki je skupaj z možem Janezom rezljala lesene križe za obpota znamenja, slikala panjske končnice in svete podobe na steklo. Mladi Peter je pri njej dobil risarske predloge, čopiče, kamnito ploščo za ribanje oljnatih barv in se naučil kuhanja firneža iz lanenega olja. Ko je umrla, mu je zapustila vse slikarske priprave. V muzeju v Kropi imajo pobeljeno leseno tablo, na kateri je z ogljem narisana deček z mačko. Pravijo, da je to sliko naredil mladi Peter, še preden je začel hoditi v šolo.

Sedemnajstleten se je leta 1891 podpisal pod sliko *Božja pot*: »Nalikal P. Šmitek samouk 1891 v Kranju«. To je prva znana signirana slika, njegov podpis pa govori o mladeniču, ki se je samozavestno imenoval slikarja samouka.

Za mladeničevo nadarjenost se je zanimal domači župan Tomaž Šušteršič. Priporočil je mladega Žmitka na ljubljanski obrtni šoli. Peter je dobil »dijaško ustanovo«,⁸ podpiral pa ga je tudi rojak dr. Suppan. Strokovno šolo za lesno industrijo v Ljubljani je obiskoval od 1892. do 1895. leta in jo uspešno zaključil. Risanja ga je učil profesor Josip Vesel, ki ga je cenil zaradi njegove pridnosti. Sodeč po nekaterih šolskih risbah, ki so danes v lasti Mestnega muzeja v Ljubljani, so se risanja učili po mavčnih odlitkih. Tedaj in v poznejših dunajskih letih se je podpisoval P. Šmitek, na eni od risb pa je podpisan tudi korektor J. Vesel.

Leta 1895 je odšel na Dunaj. Kolebal je med umetnostno akademijo in Višjo umetno obrtno šolo. Vesel mu je svetoval slednjo, češ, da bo

³ Stane Mikuž, Slikar Peter Žmitek, *Slovenski poročevalec*, VII, št. 1.

⁴ Fr(an) Škodlar, Slikar Peter Žmitek: 26. VI. 1874 — 24. XII. 1935, *Življenje in svet*, 19, 1936, št. 2, pp. 24—25.

⁵ R(ajko) Ložar, Slikarska razstava Petra Žmitka, *Slovenec*, LXIV, 1936, št. 65, p. 5.

⁶ Žmitek pomeni v Bohinju sir, izžet iz posnetega mleka.

⁷ Semjonovič.

⁸ Denarna podpora.

potem lažje dobil službo. Tako se je tudi odločil in se leta 1895 vpisal na Kunstgewerblicheschule des K. K. Österr. Museums für Kunst und Industrie na Dunaju. Obiskoval jo je do leta 1898, opravil predpisane izpite in jo uspešno končal spomladi istega leta.

Gradivo iz let dunajskega šolanja hranijo v Mestnem muzeju v Ljubljani. To so predvsem risbe s svinčnikom na trši bel ali siv papir. Iz leta 1895 je v muzeju slikarjev avtoportret, ki je slikarsko plastično obdelan z risarskimi potezami čopiča. Opazna je težnja po realistični upodobitvi. Iz istega leta je tudi podoba sedečega moža. Iz leta 1897 je skicirka, napolnjena s skicami iz okolice Badna, kjer je tedaj preživel počitnice. V zvezi z Žmitkovo lastno trditvijo,⁹ da se je učil figuralnega risanja pri klasicistu profesorju Christianu Griepenkerlu, nimamo na voljo primerkov. Na dunajski klasicizem spominja le slika *Kairska Odaliska* ali *Ženska s šalom*.

V času šolanja na Dunaju ga je denarno podpiral knez Windischgrätz. Knez, ki je hodil na Bled v svoj двореc (kasnejši Suvobor), je na priporočilo domačega zdravnika dal Žmitku naslikati portret kneginje Olge (izgubljen) in je bil baje z delom tako zadovoljen, da je Žmitku določil stalno podporo in še druge ugodnosti za čas šolanja na Dunaju.

V zadnjem desetletju prejšnjega stoletja se je na Dunaju močno razvilo vseslovansko gibanje, katerega navdušen pristaš je postal tudi Žmitek. Seznanil se je z mnogimi znanimi slovanofili, obiskoval slovanski seminar in prišel v stik z albanskim jezikoslovcem Pekmezijem, ruskim znanstvenikom Vergunom, spoprijateljil pa se je tudi s slavistom Nahtigalom. Vse to in znanstvo s tajnikom na ruskem konzulatu na Dunaju Riškovom ga je verjetno spodbudilo, da se je odločil nadaljevati študij v Petrogradu. Dobil je potrebne listine, denar in priporočila za Rusijo ter aprila 1898 odpotoval.

V Petrogradu pa ni bilo tako, kot je pričakoval. Na akademijo ga niso sprejeli, ker mu avstrijskih spričeval niso priznali. Hotel se je že vrniti in nadaljevati študij v Nemčiji, vendar so mu prijatelji svetovali, naj se vpiše v šolo Imperatorskega društva za pospeševanje umetnosti. To je bila uradna akademija nižje vrste, katere absolventi so dobili pravico do sprejema v specialne delavnice profesorjev na umetnostni akademiji. Žmitek se je vpisal v šolo, Slovansko dobrotvoriteljno društvo pa mu je naklonilo nekaj denarne podpore. Imel je tudi priporočila z Dunaja in je stopil z njimi k trgovskemu agentu Kosu in gimnazijskemu ravnatelju Klemenčiču. Oba, zlasti pa Kos, sta ga podpirala v času študija v Rusiji. Kos je bil v Rusiji poročen in je imel posestvo v Terijoki na Finskem, kamor je Žmitek rad zahajal med počitnicami. Slikal je in se navdušil za lov. Nekoč je na lovu na divje race skoraj utonil; pri tem si je nakopal prehlad, katerega posledice je čutil vse življenje. Slike, ki jih je naslikal v času svojega bivanja pri gostitelju, je temu tudi podaril.

V šoli Imperatorskega društva za pospeševanje umetnosti je Žmitek ostal eno leto. Vse šolske študije so ostale v Peterburgu, prav tako akvarel *Zrcaljenje Ribnice v vodi*, verjetno motiv iz Slovenije, za katerega je prejel prvo nagrado.¹⁰

⁹ Karel Dobida, op. cit.

¹⁰ *Peterburgskij Listok*, 1898, št. 351.

V lasti Mestnega muzeja je skicirka s krajinskimi skicami, signiranimi P. S. Žmitek in datiranimi z letoma 1898 in 1899, torej iz časa bivanja v Rusiji. Gre za risbe s svinčnikom, nekatere dopolnjene z vodenimi barvami.

Po končani šoli se je slikar želel vpisati v Rjepinov specialni atelje, ker pa je bil njegov oddelek že preveč zaseden, so ga začasno dodelili h K. Jeg. Makovskemu in Pavlu O. Kovalskemu, znanemu slikarju živali. V Narodni galeriji v Ljubljani je tudi skicirka iz let 1899 in 1900. Napolnjena je s figuralnimi študijami in nekaj žanrskimi motivi, ki jih je korigiral profesor. Študije so risane s svinčnikom in modelirane s senčenjem s temno-svetlimi toni. Figure so anatomsko nepravilne. Roke in stopala so skoraj vedno le nakazana, ker jim je avtor le redko posvetil pozornost. Iz te skicirke je najbolj zanimiva risba *Večer ob samovarju*, na kateri je slikar želel prikazati večerni prizor, ki ga je večkrat omenil v svojih dnevnikih, ko je po napornem dnevu pil čaj s svojo gospodinjjo.

Ves čas svojega bivanja v Peterburgu je bil Žmitek redni član Slovenskega dobrotvoritelnega društva, kjer je aktivno sodeloval. Ob proslavi stoletnice Prešernovega rojstva je poslal v imenu vseslovsanske mladine Slovenski matici notico, ki jo je priobčil Slovenski narod:¹¹ »Ruski listi poročajo, da je Slovansko dobrotvoriteljno društvo proslavilo stoletnico rojstva slovenskega pesnika Franceta Prešerna. Govorili so zastopniki slovanske mladine, vsak v svojem jeziku. Deklamirala je češka igralka Belogorska. Slovenski matici so poslali addresso, ki jo je napravil slovenski slikar Peter Žmitek, prebral je tam Prešernovo pesem.«

V Rusiji je Žmitek mnogo slikal v olju. Dobival je naročila za portretiranje, toda skoraj celotno tedanje delo je ostalo v Rusiji. Ob vrnitvi v domovino je vendarle nekaj slik prinesel s seboj, med drugimi tudi sliko stare bojarke, ki jo je rad in pogosto razstavljal, tudi pod naslovom *Ruska plemkinja* ali le *Bojarka*. Toda zaenkrat je znana le njena reprodukcija v Domu in svetu.¹² Obraz stare plemkinje je podan realistično, z grobo potezo čopiča, ozadje in kožuhovina pa sta slikani z nežnimi potezami. Ponosno žensko je slikar dobro prikazal: njene ustnice so odločno stisnjene, pogled pa je hladen in oddaljen.

Iz gradiva, ki je na razpolago, predvsem pa po študijah, lahko sklepamo, da je slikar le počasi napredoval. Posebne težave mu je povzročalo pravilno podajanje prostora, perspektivično poglobljanje, zlasti pa pogrešamo znanje anatomije, ki se je je v Rusiji skromno učil, a je ni nikoli obvladal.

Leta 1900 so ga iz Ljubljane povabili, naj se udeleži prve slovenske umetniške razstave. Poleti tega leta se je zato doma v Kropi vneto pripravljal na veliki dogodek, ko naj bi se prvič zbrali vsi slovenski umetniki. Razstava je bila slovesno odprta 15. septembra 1900 v veliki dvorani Mestnega doma. Žmitek je razstavil osem svojih del.¹³ Dve od teh slik je še istega leta predstavil na razstavi društva hrvaških umetnikov v Zagrebu, v sklopu razstave slovenskega umetniškega društva.

¹¹ Slovenski narod, XXXIII, 30. 3. 1900.

¹² Dom in svet, XVI, 1903, p. 248.

¹³ Iz kataloga: Pri učenju, Rusko dekle, Na bregu finlandskega zaliva, V Petrograjskem parku, Iz gorenjske vasi, Trud, Mužik, Iz Kropole.

V Domu in svetu¹⁴ je o posamičnih razstavljalcih pisal dr. Evgen Lampe v sestavku Prva slovenska umetniška razstava. O Žmitku je zapisal, da je »razstavil osem slik impresionistične struje, ki kažejo še nekoliko omejenega diletantizma«.

Jeseni 1900 pa se je Žmitek že vrnil v Peterburg. Tam se je srečal z Antonom Aškercem in se z njim dogovoril, da bo napisal nekaj ocen o petrograjskih razstavah ter mu jih poslal. Aškerc je potem poskrbel, da so bile objavljene v Ljubljanskem zvonu v letih 1901 in 1902. V isti reviji je objavil tudi življenjepis Rjepina.¹⁵

Ko se je leta 1901 prijavil za izpit, da bi bil ponovno sprejet v zasebni atelje, verjetno izpitov ni opravil pozitivno. V svojem dnevniku je zapisal, da se mu godi krivica. Pri rektorju akademije je zaprosil za dovoljenje, da bi smel obiskovati atelje privatno, a so mu prošnjo odbili. Dobil je le dovoljenje za kopiranje slik v muzeju. Tam je potem vse leto preslikaval Sedovo kompozicijo *Ivan Grozni ljubi Vasiliso Melen-tjejevo* in Polenovo *Kristus in grešnica*. Sliki sta enakih velikosti kot originala, ogromnih dimenzij (115 × 220 cm). Ob vrnitvi v Ljubljano ju je razstavil v tedanji Schwentnerjevi izložbi.

Slikar je bil veliko bolan in ruski zdravniki so mu svetovali spremembo podnebja. Temu in pa razočaranju, ki ga je doživel na akademiji, lahko pripišemo vrnitev v domovino 1902. leta. Doma se je zelo angažiral pri pripravah za drugo slovensko umetniško razstavo, ki je bila v Ljubljani jeseni istega leta. Žirija te razstave je bila zelo stroga, saj je od prijavljenih 150 del kar 70 del odklonila. Žmitek je bil izbran za namestnika v žiriji. Njegovih del je bilo razstavljenih devet.¹⁶ V Domu in svetu¹⁷ je Evgen Lampe zapisal: »... Žmitek je mlad umetnik in njegove slike upravičeno vzbujajo mnogo nad.« Rusko šolo šteje za pozitiven vpliv; tam naj bi se dokopal do jasnejše oblike, poleg tega ima v primerjavi z drugimi razstavljalci blesteč in izbran kolorit ter »več duševne sile je v njegovih obrazih.«

Jeseni istega leta je odpotoval v Prago, odkoder si je dopisoval z Richardom Jakopičem, ki je v času njegove odsotnosti urejal Žmitkove zadeve v zvezi s slikami. Tako je Jakopiča v pismu 19. 10. 1902 obvestil, da je bil sprejet na Akademijo v specialko — atelje profesorja V. Hynaisa. Prosi ga, naj sliko *Vroči poletni dan* izroči gospodu Bambergu, panoramski pogled na Kropo *Vid Krope* pa pošlje Zdravku Žmitku, njegovemu bratu, v Kropo. V pismu 6. 12. ga prosi, naj napravi zaboj za slike in jih pošlje v Prago. »Predvsem kopije, ki so bile razstavljene v Schwentnerjevi izložbi, *Kristus in grešnica*, ker upam, da jih bom lahko prodal.« Kot vemo, pa prav te slike ni uspel prodati, ker je danes v lasti Mestnega muzeja v Ljubljani. Vsa njegova naslednja pisma izdajajo veliko stisko z denarjem. Ničesar ni prodal. Poizvedoval je o možnostih za vseslovensko razstavo in če bi lahko kje prodal Jakopičeve slike.

¹⁴ Evgen Lampe, Prva slovenska umetniška razstava, *Dom in svet*, XIII, 1903, p. 671.

¹⁵ Cf. Iz umetnikove bibliografije.

¹⁶ Iz kataloga: Vid Krope, Sledi požara, Ruska plemkinja, Ostanki propale obrti, Vroči poletni dan, Rdečelaska, V zatišju, Popoldansko sonce, Zamišljena.

¹⁷ Evgen Lampe, Druga slovenska umetniška razstava, *Dom in svet*, XV, 1902, p. 694.

Kot navdušen Slovan se je kmalu spoprijateljil s Čehi. Sodeloval je s praškim Sokolom in je zanj ob neki prireditvi naslikal vabilo na maškaradni ples pod geslom *Na Bledu*.¹⁸ Preživel je se s petjem v cerkvah, verjetno je prodal tudi nekaj slik in pošiljal Evgenu Lampetu, uredniku Doma in sveta, slike in risbe za objavo v njegovi reviji.

Poletje 1903. leta je spet preživel doma v Kropi. Tudi drugi slovenski slikarji impresionisti so se odselili na deželo. Žmitek je naslikal *Prošnja cerkvice*, ki je znana tudi pod imenom *Poc*. Sliko je prvič razstavil v Schwentnerjevi izložbi istega leta, skupaj z *Diletantom*, *Perico* in *Plesnim redom*. V zvezi s to sliko je Jakopiču v pismu iz Kroke 3. 10. 1903. leta poslal podatke o blejskem Janezu Dolarju, vulgo »Poc«, za Jakopičev spis. Jakopič je potem v Slovenskem narodu¹⁹ napisal sestavek z naslovom Štiri nove slike Petra Žmitka. Sliko *Berač s prošnjo cerkvice* je imenoval »prvo večjo sliko pristnega narodnega duha in značaja«. Pozval je narod, naj vendar poskrbi, da slika ostane doma, morda »kot prvi početek umetniške galerije«. Potem pa se je ob tej sliki vnela polemika.

Slovenec²⁰ je pisal: »Slika je vseskozi izvedena v moderni maniri. Barve so suhe in mrzle in ravno radi tega ne moremo opaziti posebnega življenja na sliki... Gospodu Žmitku pa svetujemo, naj opusti moderno maniro, ki se itak dolgo časa ne bo obdržala na površini ter naj se raje prime klasicizma, tako da bo na slikah več jasnosti, življenja in kontrastov.« V obrambo »te moderne manire« je napisal dr. Ivan Prijatelj esej *Moderna manira in Zmitkov Poc*. Esaj je Prijatelj poslal uredniku Ljubljanskega zvana Zbašniku najbrž decembra 1903 z Dunaja, še pred svojim drugim odhodom v Rusijo. Morebiti mu ga je izročil celo v Ljubljani, preden je odpotoval v tujino. Spis je izšel v Ljubljanskem zvonu 1904. leta.²¹ V njem govori Prijatelj o razvoju modernega slikarstva in njegovih pridobitvah in pravi, da pač ni potrebno izgubljeni besed o slovenski kritiki »moderne manire«. »Veselim se rajši, da je slovenski slikar naslikal podobo, ki se da res z modernega stališča govoriti o njej... Slikar se imenuje Peter Žmitek, mož z železno voljo in nadnaravnim veseljem do dela«. Imenuje ga fanatičnega vernika, »ki je šel v Ljubljano, na Dunaj in v Peterburg in Prago iz samega poguma. Nikjer ni imel nikogar. Neprestano išče. V Rusiji mu je prišlo na um, da mora narodna umetnost pričeti z zgodovinarstvom. Ugotovil je, da je treba najprej dodobra spoznati sedanost, potem se šele da postaviti na resonančna tla preteklosti. Začasno se ukvarja z neposrednimi vtisi sedanosti. Z zadnjo sliko je šel v polpreteklost, ki je pa na imenovani sliki živa sedanost. (...) Žmitkova slika je problem slovenske umetnosti. Na platno je Žmitek ujel pristni slovenski moment. Izborno je ujeto občutje večera. Žmitkova slika je barvna simfonija slovenskega uboštva, ki hodi na božja pota in pro-

¹⁸ R(ihard) Jakopič, Štiri nove slike Petra Žmitka, *Slovenski narod*, XXXVI, 1903, št. 240, pp. 1–2.

¹⁹ Ibid.

²⁰ P., Naš rojak slikar Peter Žmitek (v rubriki Književnost in umetnost), *Slovenec*, XXXI, št. 236.

²¹ Ivan Prijatelj, *Moderna manira in Zmitkov Poc*, *Ljubljanski zvon*, XXIV, 1904, pp. 73–76.

pada. In naposled se zdi človeku še to pomembno, da sedi v njej na sredi vseslovenski berač. Vse je snov, anekdota...»

V Domu in svetu²² je pri omembi, da so razstavljene Žmitkove štiri slike v Schwentnerjevi izložbi, med njimi *Berač Poc s cerkvico* »prošnja« pisalo: »Na stopnjicah blejskega otoka je sedeval včasih berač Janez Dolar, po domače Poc, in je peval ljudem ter zvonil v stolpu svoje cerkvice, katero si je sam izdelal. Od velike »škofije« do majhnih »podružnic« je izdelal razne cerkvice prav natančno: niti oltarja niti kropilnika jim ni manjkalo. Vzel je svojo cerkvico tudi na ramo in je šel ž njo po svetu. Tako je prišel tudi v Kropo, kjer ga je videl g. Žmitek še kot otrok. In zdaj — čez dvajset let — je porabil naš umetnik ta mladostni spomin za lepo, veliko kompozicijo. To je res narodna slika, polna zdravega, krepkega realizma. Ta slika pač mora ostati v deželi in se ne sme izgubiti v tujino! Najiskreneje želimo, da bi gospod Žmitek dobil dovolj gmotne podpore, da nam v tej stroki, katero je tako dobro pogodil, ustvari še več pristnih slovenskih del!«

Podobo berača, nekoliko drugačnega, je Žmitek ponovno naslikal leta 1909, to pot samega, sedečega, razmišljujočega. Ta slika danes visi v Skupščini Republike Slovenije.

V žanrskih kompozicijah je snov dosledno realistična. Žmitek je ni prevzemal naravnost iz narave, pridal ji je miselno in čustveno ozadje. Posebno je poudaril kompozicijo, ki jo je namerno zgradil na ravnotežju rahlo razgibanih figur. Barve se sicer začenjajo drobiti, vendar še obdržijo svoj lokalni značaj. Uporabi svetlobe ni posvečal posebne pozornosti, razen kadar je namerno hotel dati osebi psihološki poudarek. Prehod k naturalizmu kaže le nakazovanje prostora, ki ni več omejeno in se zdi, kot da se preliva čez robove slike.

Jeseni 1903. leta se je vrnil v Prago. Dobida²³ o teh letih v Pragi pravi, da so Žmitku koristila. »Tja je prišel s krepko in nekam suho Rjepinovo tehniko in je moral marsikatero preslišati zaradi tega. V Pragi se je naučil bolj ceniti vrednost barv in njenih odtenkov. Dela iz teh dveh in še neposredno sledečih let pričajo, kako močan je bil blagodejen Hynaisov vpliv nanj.«

Na Žmitkovo prigovarjanje je oktobra 1903. leta prišel v Prago Jakopič in se vpisal v Hynaisovo specialno šolo na akademiji. Stanoval je pri Žmitku in skupaj sta premagovala denarne težave. Medtem pa je Grohar uspel pri umetnostnem trgovcu Miethkeju na Dunaju odpreti vrata svojim slovenskim tovarišem. Dogovoril se je za njihov skupni nastop. Jakopič in Žmitek sta se zato odpeljala iz Prage na Dunaj, da bi pomagala pri ureditvi razstave. Združeni v klub Sava so razstavili dela v Miethkejevi galeriji marca in aprila 1904. Žmitek je razstavil deset svojih slik, ki so v katalogu označene pod zaporednimi številkami 68 do 77.²⁴ V pismu Jakopiču iz Prage 29. 4. 1904 prosi, naj mu »priskrbi denar ali pa ga pošlje Miethke, ako je slika *Slovakinja* prodana«. 7. 4. 1904 pa je že pisal, da je prejel denar in slike *Perica*, *Trud* in *Poc* ter da je zve-

²² Razstava štirih slik, *Dom in svet*, XVI, 1903, p. 699.

²³ Karel Dobida, op. cit.

²⁴ Iz kataloga: 68. Ungewöhnliches Ereignis, 69. Porträt des Herrn O.B., 70. Aus Czarskoje selo, 71. Die Bojarin, 72. Diletant, 73. Die Rothaarige, 74. Slovakinja beim Einnähen, 75. Der mühsame Gang, 76. Die Wäscherin, 77. Proletarier.

del, da je bila *Slovakinja* prodana za 200 kron. Ponovno je potožil, da ima velike denarne težave. Portretira neko gospo Izvekovu in se preživlja s petjem v cerkvi. Jakopiča prosi, naj pošlje dogovorjene slike, potem pa da bo šel k Vydru, če bo ta kaj kupil. Naroča, naj njegove slike z Dunaja pošlje v Kropo k bratu. Zanimalo ga je še, kdo je kupil *Slovakinjo*, slišal je, da grof Harach. Sprašuje za Jakopičevo mnenje o vinjetah za Dom in svet v aprilski številki, pripravljeno pa ima že za junijsko. 26. aprila pa je pisal, da živi največ od posojil in da se *Portret gospe Izvekove* približuje koncu. Komponira glavo za slovenski ilustrirani list, za kar mu je pisal dr. Lampe. Resignirano pa še doda: »Barabca, Gaber me je zelo pohvalil v kritiki L. Z. pa meni nič mari saj je vsejedno kaj pišejo, morebiti še najbolje ako sploh kdo kaj omeni o meni da me graja in raztrga.« Zvedel je, da je bil Hynais po odkritju »naše razstave na Dunaju pri Miethkeju in da je videl nekatere stvari glavno prodane ter da se čudi kako je sploh ministrstvo moglo kaj takega kupiti ali sploh tudi kdo drug — rekel je da samo tvoje stvari še gredo drugo pa je vse strašno diletantsko in grebe se vsak po svoje. Rekel je menda tudi da je v Dunajskih umetniških krogih razstava napravila slab vtis...«

Da sta si bila z Jakopičem dobra prijatelja, priča stavek iz istega pisma, češ da ga prijatelji sprašujejo, kje je njegov »dvojček«.

Zadnje daljše pismo Jakopiču iz Prage je datirano 23. 5. 1904. Zanimiv je podatek, ko pravi: »najenergičneje sem dovršil v oglju portret g. Ryzkova katerega sem mu že dal pred odhodom v Karshad...« Potem pa nadaljuje: »Ko mi je včeraj dopoldne prišel Hynais koregirati, eksperimentiral sem ravno jedno skico z barvami sedeči ženski akt v smislu slikanja in sem imel jedini pred očmi slikanje brez vsakih detailov risarije in ko pride Hynais mi je rekel, da sem začel 'Jakopičirati' jaz sem mu nato prec odgovoril, da mnogo gledam na to, da bi ne posnemal ne tega ne drugega, ampak skušal doseči sam kaj, ako se mi kdaj posreči. Ako pa je 'Jakopičiranje' pa to niti nisi kriv niti ti niti jaz sam, ker namen moj je še, dokler imam proste roke vaditi se v širokem in kakor mogoče priprostem slikanju itd. To mu menda ni bilo zelo povšeči, dasi je odgovoril na to takoj, da nima nič proti temu, ako iščem in sledim za novimi pojavi.« Glede službe in potrebnega dovoljenja pa mu je Hynais dejal, da je on kompetenten za Avstrijo in »da mi da za učiteljevanje ornamentike itd., za figuraliko pa mi ne da...«

S takimi ugotovitvami je Žmitek zaključeval svoje šolanje. Iz njih lahko povzamemo, da je tridesetletni moški po eni strani dokaj samozavesten, vendar pa tudi iskreno pove, da profesor Hynais o njegovem slikanju ne misli posebno dobro. To je pripisoval bolj svoji naprednosti, ki se je je navzel v prijateljevanju z mladimi slovenskimi impresionisti. Slikati je poskušal v tem stilu, vendar je bil vpliv petrograjske šole še vse premočan.

Zadnje šolsko spričevalo je spričevalo c. kr. Akademije, Praga, 10. 7. 1904, in zadnja pošta, ki jo je Jakopič prejel iz Prage, je dopisnica z dne 27. julija, na katero se je podpisal skupaj s Prijateljem, »ki je prišel iz Rusije«.

Poletje je potem preživel doma v Kropi, kjer je marljivo slikal po okoliških krajih. Z Jakopičem je korespondiral v zvezi z razstavo v Beogradu. Avgusta je Jakopiču pisal, da *Poca* ne bo razstavil, pač pa *Perico*

in *Trud*, *Plesni red* in morda sliki, ki sta pri Jakopiču, *Bojarinja* in *Iz carskega sela*. Na prvi jugoslovanski umetniški razstavi v Beogradu leta 1904 je Žmitek kot član kluba Save razstavil deset slik.²⁵ Nezadovoljen s svojim uspehom pa je 1. 10. pisal Jakopiču iz Kroepe: »... kar se tiče Belgrada, menda sem po zadnjih dogodkih zaslužil preziranje?«

V krajinah iz tega obdobja prevladujejo sivo-rjavo-zeleni toni, ki jim slikar le plašno dodaja malo rumene. Poteze čopiča so tanke, včasih celo pikčaste, svetloba pa mu prej ko slej ostaja razpršena in nedoločna. Figura, postavljena v tako krajino, je naključna in nevezana na kompozicijo (*V Močilah*).

V žanrskih kompozicijah pa je Žmitek ostal realist. V portretih prevladujejo rjava, siva in zelena barva. V tehniki slikanja je še vedno očitno naslon na petrograjsko šolo.

Sodeč po virih, je sledilo obdobje, ki Žmitku ni bilo naklonjeno. Bil je operiran, bolan in brez denarja. Slike, ki jih je poslal za razstavo na Dunaj, niso bile sprejete. Njegova morala je močno padla, iz nekdanjega samozavestnega moža sedaj večkrat začutimo obupanega človeka. Razpoloženje mu je nihalo od zagnanosti za delo do popolne resigniranosti, ki pa jo je verjetno tudi narekovala bolezen. 11. januarja 1905 se je oglašil Jakopiču iz Kroepe. Pošedel mu je ves denar, ki ga je prejel za prodano sličico v Beogradu. Pobrala mu ga je bolezen. Dela sliko *Sv. Družina* za Selca in vinjeti za Dom in svet. Razmere okoli beograjske razstave so mu znane iz Jakopičevih besed in nekaj časopisnih vrstic. »Mislil sem, da ste me že zdavnaj vsi izbrisali iz spomina, ali pa da še komu ležim v želodcu. Kje so ideje in naporji?« Februarja, še vedno iz Kroepe, piše, da bo za razstavo poslal nekaj del in se je poskušal udeležiti. Marca piše, da je »odposlal na Dunaj pet slik malega razmerja, štiri krajine in en mali polakt ženske. *Večerni mrak*, ki je že bila razstavljena v Beogradu, druge so poznejša dela, ena zimska, ko še ni bilo snega, vendar pa je v senčnatem kraju bilo belkasto posuto in je bil velik kontrast s kopno sončno stranjo. Druga je bolj v sočnatih solnčnih barvah in tudi bolj pastozno slikana. Ostali dve sta manjši in sicer na jedni so vrhovi štori, ki se deloma zrcalijo v vodi — luštna tehnika in mali polakt ženske«. Vendar že 23. marca piše Jakopiču: »Ravno sem prejel od dunajske Secesije obvestilo, kar sem si tudi mislil, da moje poslane tja stvari niso bile na razstavo sprejete...« Piše mu, da si bo moral poiskati službo, da se je vsega naveličal in da bo težko še naprej ostal doma. Napravil je nekaj študij v naravi in pripravlja nekaj novih stvari za kako prihodnjo razstavo.

Vendar je kljub občasnemu obupavanju slikal dalje, in kot je razumeti, upal, da bo spet razstavil in tudi uspel. V juniju je dobil vabilo, naj pride na Bled, kjer naj bi poučeval risanje in slikanje »ruskih posestnikov lepe vile hčerko«. Za to delo bi dobil 200 kron in vse prosto. Tako je imel za mesec dni rešeno vprašanje preživljanja. Nedvomno mu je prišlo prav tudi njegovo dobro znanje več tujih jezikov. Po vrnitvi ruskih gostov v Rusijo se je moral Žmitek spet naseliti v Kropi, v breme svojih sorodnikov. Sicer pa piše, da je napravil veliko študij, ki jih je tudi prodal, vendar mu to ni zadostovalo za življenje. Prišel je iskati

²⁵ Iz kataloga: Krstine, Selo Stočje, Selo Močila, Pralja, Diploma, Red igara, Bojarka, Iz Carskoga sela, Nevolja, Večerni sumrak.

redno zaposlitev. O tem obdobju piše v svojem življenjepisu (*Curriculum vitae*), da se je redno udeleževal umetniških razstav v Ljubljani, kjer je tudi nastopal z javnimi predavanji. Od 1. 12. 1905 do 21. 3. 1906 je deloval kot učitelj za dekorativno risanje na c. kr. šoli za umetno obrt v Ljubljani. Marca 1906 je Jakopiču pisal, da slika »večjo sliko — grupo-skupino doma po naravi«. Morda je bil govor o sliki *Počitek* iz tega leta, ki je študija za kasnejšo kompozicijo *V zadregi*.

Skupaj z Avstrijci, Čehi, Poljaki in Dalmatinci so slovenski slikarji, člani kluba Sava, v sklopu Društva avstrijskih umetnikov Secesije na Dunaju razstavljali v Londonu leta 1906 pod naslovom Imp. Royal Austrian Exhibition. Žmitek je bil predstavljen s petimi deli, pod zaporednimi številkami od 18 do 22.²⁶ V istem letu je klub Sava razstavljal še v Sofiji. 20. 7. je Žmitek spraševal Jakopiča: »... kaj je z Londonom ali nas niso raztrgali? Kaj z Zofijo?« 5. septembra pa ga je spet pisno (iz Ljubljane) spraševal »Zofijska razstava? Kakor je razvidno po par noticah — mora biti prekleto imenitno. Ali nalašč ali res manjka moje ime na razstavi ali pa mojih stvari ni nič razstavilo, kar bi me sicer veselilo, toda kje je tu humaniteta napram Dogovorom kluba Sava? Kaj je na stvari?« Od Jakopiča je kot od pooblaščenca kluba Sava zahteval pojasnilo, ki ga je tudi dobil že čez nekaj dni. Zahvalil se mu je in dodal, da se za to, kar piše v časopisu, ne briga — »glavno je hotel zvedeti od njega in Jame« ter da si je Vesela treba v prihodnje zapomniti.

Zaradi težkih gmotnih razmer je končno moral zapustiti pot svobodnega umetnika. Od 1. januarja 1907 je bil asistent za prosto risanje na c. kr. realki. Vsekakor je bil strokovno vsesplošno podkovan in več različnih nalog. O sebi piše, da se je zanimal za vprašanje umetne obrti, ljudski ornament in ljudsko umetnost. Z namenom, da bi svoja prizadevanja lahko tudi praktično uporabil, se je seznanil s postopki litografije in praktical pri Fr. Ks. Staretu, »dekorativnem slikarju«, in se dobobra seznanil s keramičnim delom v tovarni R. Schnabl v Kamniku, kjer je izdeloval tudi predloge za trg in s tem skušal dvigniti splošni okus. Nekateri osnutki so v Narodnem muzeju v Ljubljani. Na podlagi teh dosežkov ga je Magistrat mesta Ljubljane 18. 2. 1908 imenoval za namestnika predsedujočega pri uradnih pomočniških izpitih za Kranjsko. Leta 1908 ga je Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko poslala na Dunaj, da bi tam na c. kr. Inštitutu za pospeševanje umetne obrti in c. kr. Tehnološkem obrtnem muzeju še izpopolnil svoje znanje.

Tudi publicistično se je udejstvoval na svojem področju. Napisal je več sestavkov o umetniških razstavah in se v nekaterih ukvarjal z umetnostjo in slikarstvom v zgodovini in v povezavi s sodobnimi gibanji. Na svojih nekdanjih obiskih v tujini in različnih zavodih se je namreč trudil, da bi poleg strokovne izobrazbe razširil tudi druga znanja in si pridobil obsežno izobrazbo, kar ga je zdaj privedlo do pisanja. Pri svojem občasnem angažiranju od oktobra 1905 dalje v Deželnem muzeju Rudolfinumu v Ljubljani je delal zgodovinske in etnološke študije in si je o zbranih zakladih pridobil obsežno znanje. Rezultat je več kompozicij v umetnoobrotni in kulturnozgodovinski smeri. Nič manj zanimivo ni, da

²⁶ Iz kataloga: 18. Winter Day, 19. Horsehair Plucker, 20. Growing Dark, 21. »Marterl« (Memorial Tablet in the Alps), 22. Washer-woman.

je ob vsem tem deloval tudi kot sodelavec in ilustrator pri znanstvenem časopisu Carniolia (prim. *Curriculum vitae*).

Verjetno pod vplivom sodelovanja z Walterjem Schmidtom, kustom deželnega muzeja v Ljubljani, se je Žmitek lotil poslikavanja krožnikov in ploščic. Dela so bila razstavljeni v tedanji Schwentnerjevi izložbi v Ljubljani leta 1907. Ob tem je Slovenski narod²⁷ o Žmitku zapisal, da je dober poznavalec narodne dekoracije. Motivi, ki jih je uporabljal, so posneti večinoma s panjskih končnic in narodnih vezenin. Nekatere krožnike je opremil s podobami Prešerna in Gregorčiča. Avtor članka zaključuje: »Poskus vpeljati narodno ornamentiko v moderno obrt je srečno uspel.« Znano je tudi, da je Žmitek risal predloge za velikonočne razglednice.

Zaradi službe in vsestranske dejavnosti Žmitku ni ostajalo dovolj časa za slikanje. Kljub temu je med počitnicami hodil v bolj oddaljene kraje, kjer je slikal motive v naravi. Sedem slik je potem razstavil na prvi slovenski umetniški razstavi v Trstu 1907. leta.²⁸

Leta 1908 je ponovno nastopil s klubom Sava v tujini. V Varšavi, na razstavi kluba slovenskih umetnikov Sava, je bil predstavljen predvsem s krajinami. O tem je poročevalec v Domu in svetu²⁹ zapisal: »Gospod Žmitek pa razodeva, da odčuva bolj krajino, kot človeško postavu.«

Verjetno je prijateljstvo z Jakopičem in ostalimi slovenskimi impresionisti vplivalo tudi na izbor motivov. Žmitek je vse pogosteje slikal krajino. Prav tako je deloma privzel impresionistično paletu, veliko je uporabljal svetle rožnate tone. Vendar ves čas, tako tudi v poznejšem obdobju, opažamo le nekak prehod od realizma k impresionizmu.

Jakopič, ki se je že dolgo potegoval za umetniški paviljon, kjer naj bi se nepretrgoma prirejale razstave, je končno uspel in leta 1909 je bila v paviljonu prva razstava slovenskih umetnikov. Žmitek je Jakopiču vneto pomagal pri ureditvi paviljona in razstave. Na tej prvi razstavi se je sam predstavil kar z 19 deli.³⁰ Kritiki so se največ razpisali o njegovi sliki *Crimen-Poena* pa tudi o okvirjanju njegovih slik. Da mu je okvir na sliki predstavljal poseben problem, najbolje pojasni del ocene prve umetniške razstave v Jakopičevem paviljonu, ki jo je napisal Josip Regali:³¹ »*Crimen-Poena* je slika, ki predstavlja ujetnika v ječi. Je delo, ki ima morda izmed vseh razstavljenih del največ nasprotnikov zaradi okvirja. Žmitek išče v okvirju posebnih problemov, hoče, da bi bil okvir nekak podaljšek slike same in zato spravlja na okvirje različne dekoracije, katere naj bi izpopolnjevale sliko samo. Je sicer odprto vprašanje

²⁷ Slovenski narod, XL, 12. 7. 1907.

²⁸ Iz kataloga: 32. Dolgočasno delo, 33. Perica, 34. Mrak, 35. Starec, 36. Znamenjček, 37. Zimski dan, 38. Počitek.

²⁹ L. L., Razstava kluba slovenskih umetnikov »Sava« v Varšavi, *Dom in svet*, XXI, 1908, pp. 574–576.

³⁰ Iz kataloga: Rakovnik, Mučno delo, Noč se bliža, Starec, Jesen, Megleno jutro, Zima I, Zima II, Stenske preproge, aplikacije, Bordura, akvarel, Na sprehod, Blazinica, vezenina, Blazinica, vezenina II, Blazinica, vezenina III, Blazinica, vezenina IV, Namizni prt, vezenina, Finis, pastel, Cuvaj, *Crimen-Poena*.

³¹ Josip Regali, Prva razstava v Jakopičevem umetniškem paviljonu: Slovenski umetniki, *Dom in svet*, XXII, 1909, pp. 326–330, 369–375.

ter *questio facti*, koliko stika sme imeti okvir s sliko. Gotovo sme biti pri dekorativnih delih okvir tudi dekorativen, spomnimo se samo na Klingerjevo sliko *Kristus im Olimp* in na dotičen okvir, baš tako je ljubil barok bogate, ornamentirane okvirje. Moderna slika pa ne rabi okvirja nič več, kot samo zato, da omeji platno ter je naravnost pogoj za uspeh, da okvir ne pobija slike. Nikdar ne dopušča dobri okus, da bi na okvirju bili atributi, ki bi razlagali predmet slike na naiven in neokusen način, kot na primer Žmitkovi *Crimen-Poena* na okvirju pritrjene prave železne verige naznanjajo, da je možak, ki je upodobljen, res v ječi. V sicer lep baročni okvir tudi ne spada Žmitkov čuvaj, čigar spodnji del života ni anatomskega proporcionalen...« sicer pa je Regali menil, da skuša slikar združiti slikanje z risanjem, da išče nekak impresionizem, zahaja pa v lokalne barve. Barve pa, da so prsteno rdeče in ga delajo enoličnega.

Žmitkovo delo je komentiral tudi Vladimir Levstik v Ljubljanskem zvonu,³² ko je pisal o tej razstavi. Medtem ko se je nad deli drugih savanov navduševal, pa je o Žmitku dejal: »Že dolgo ga vidimo marširati z elitno gardo in še danes ne vemo zakaj...« Zaradi tega je obsojal staro slovensko kompromisarstvo in dobrohotno pospeševanje diletantizma.

Težko je vedeti, koliko so te slabe ocene Žmitka resnično prizadele. Iz razglednic, poslanih Jakopiču, zvemo, da je krožil po Sloveniji in potoval po tujini, zbiral skice za poznejše slike, se navduševal nad novimi motivi in kljub večnim, še nadaljnjim denarnim problemom in slabemu zdravju neumorno delal in upal na uspeh. Tako je na III. umetniški razstavi v paviljonu R. Jakopiča marca 1910 razstavil kar 48 svojih del.³³ Med njimi je bilo tudi eno od bolj opaženih in morda najboljših njegovih tihožitij slika z naslovom *Ribe*, ki je dolgo visela v Narodni galeriji. Naslikana je v impresionističnem stilu, barve so pastozno nanešene v modrozelenih tonih.

Leta 1910 je nastala tudi slika *Povest (Povest o cesarju)*, ki jo je razstavil na naslednji, jubilejni razstavi. Je tipičen primer njegovega žanrskega upodabljanja v tem obdobju. Kompozicija je zgrajena realistično, svetloba namerno usmerjana iz ozadja, tehnika slikanja pa je ista, kot jo je uporabljal v svojih krajinah. Barve so nanesene lisasto, ponekod pastozno, prevladujejo rožnati toni, ki se v senci prelivajo s sivo-zeleno-modro-vijoličnimi. Poteze čopiča pa postanejo široke in gladke. Sploh so za to obdobje zelo značilni barve in barvni toni. Ponekod prehajajo že v opečnato rdeče in obvladujejo celo sliko (*Pod solničnikom*).

Negativne kritike in ocene v slovenskih časopisih pa so se stopnje-

³² Vladimir Levstik, Prva umetniška razstava v paviljonu Riharda Jakopiča, *Ljubljanski zvon*, XXIX, 1909, pp. 496–501, 524–375.

³³ Iz kataloga: V gaju, V svojem kotičku, Na študijah, Ribiči, Ribiška koča, V zavetju, Ostanki barke, Jesen, V grapi, Odlezel je sneg, Jadrnice, Beneški motivi I, Beneški motivi II, Hišica, Pod solničnikom, Gozdna tišina, V parku, Lagune, Morska plima, Podrtija, Razvaline, Galienberg, Brez posla, Na potovanju, Ob Gradaščici, Prvi sneg, Na odprtem morju, Iz Gradeža, V gozdu, Sončni blesk, Za hišo, Morski pojav, Coklar, akvarel, Dvorišče, akvarel, Ob Sušici, akvarel, Vid iz Toplic, akvarel, Iz Jesenic, akvarel, Spomlad, akvarel, Po sončnem zatonu, Koncem marca, Naslada, Ljubemu, V Močilah, Robiček, Poletni dan, Pogled na Vič, Ribe, Mrak.

vale. O III. umetniški razstavi je v »Jutru«³⁴ pisal Vladimir Levstik: »Nekako v sredi med impresionisti in slikarji po milosti Nj. Veličanstva konzervativne kritike stoji Peter Žmitek. Vse slovenske razstave mu izpričujejo neverjetno marljivost in produktivnost... Peter Žmitek se opredeljuje v bistvenosti po dveh značilnih dejstvih: na eni strani mu kot prvi cilj ne stoji pred očmi naglašanje barvnega eksperimenta, nego harmonsko, zadovoljujoče stvarjenje celotnega učinka; na drugi pa predčuje v vsem svojem delu uspehe in etape zavednega truda in proučevanja... ne hodi za načelnimi tendencami tovarišev, nego za združenjem starih in novih sredstev v slikarski učinek...« V Domu in svetu³⁵ pa je Regali dejal: »Žmitku ne dela težav tehnika, manjka pa mu intenziteta čuta in izraza.« V katalogu k tej razstavi je Žmitek priobčil članek Umetnik in občinstvo. Dejaj je, da »na podlagi svojega osemnajstletnega temeljitega proučevanja in izvajanj obrazujoče umetnosti podaja nekatere nazore in pojasnjuje stališča umetnikov do javnosti«. Zagovarja izbiro predmeta in pričakuje od občinstva, da bo znalo dela pravilno gledati in ocenjevati. Ivan Cankar, ki je pisal o tej razstavi v članku Umetnost in kritika,³⁶ citira Žmitkov članek in se z njim načelno strinja. O samem Žmitkovem delu pa pravi: »Rad verjamem, da je Žmitek resen, nadarjen in zelo priden umetnik; ali jaz sem stal hladen pred njegovimi slikami, v meni niso vzbudile tiste tihe radosti, ki jo mora vzbuditi resničen umotvor. Žmitkove slike ne govore, ne žive...« Cankarju je Žmitek odgovoril v dveh člankih Umetnost in kritika,³⁷ kjer je dejansko le razširil svoje gledanje, objavljeno v katalogu.

Oktobra 1910 so v Ljubljani priredili Umetniško razstavo v proslavo 80. rojstnega leta njegovega veličanstva cesarja Franca Jožefa I. — 80 let upodabljaajoče umetnosti na Slovenskem. Razstava je bila oktobra v Jakopičevem paviljonu. Žmitek se je predstavil z že omenjeno sliko *Povest o cesarju* in še z desetimi drugimi deli.³⁸ Med njimi je bilo več risb.

Sam je zapisal (*Curriculum vitae*), da izvaja »od Kranjskega deželne sveta za Deželni muzej naročeno serijo kmečkih hiš na Kranjskem, pri čemer uporablja svoj lastni, v provinci zbran material. Zaradi njegovih zaslug mu je visoko c. kr. ministrstvo za vero in šolstvo v odločbo 2. 7. 1910 podelilo pravico spraševati pri izpitih za opravljanje pouka prostega risanja na srednjih šolah.« V Narodni galeriji hranijo risbe kmečkih hiš in njihovih notranjščin iz Malega Obreža na Sp. Štajerskem, ki jih je po vsej verjetnosti risal za to naročilo.

Po Groharjevi smrti so se vezi med člani kluba Save krhale. Potem je sledil še spor in polemika v javnem časopisju med Antejem Gabrom in Sternenom na eni strani in Jakopičem na drugi. Povod ali pa le žrtev prepira je bil Žmitek.

³⁴ Vladimir Levstik, III. umetniška razstava v paviljonu R. Jakopiča v Ljubljani, *Jutro*, I, 1910, št. 26.

³⁵ (Regali), Pomladanska razstava, *Dom in svet*, XXIII, 1910, p. 189. »Žmitek ima toliko slik kot vsi trije najizrazitejši umetniki Jakopič, Jama in Grohar skupaj.«

³⁶ Ivan Cankar, Naši umetniki, *Slovenski narod*, XLIII, 1910, št. 66, 67, 69, 74, 79, 89.

³⁷ Petek Žmitek, Umetnost in kritika, *Slovenski narod*, XLIII, 1910, št. 91, p. 3; št. 98, p. 2.

³⁸ Iz kataloga: Risbe, Perorisbi, Kolorirana risba, Risbi, Risba, Risbi, Risba, Povest o cesarju, Pod gabri, V zadregi, Ob luži.

Ante Gaber je v Domu in svetu³⁹ v članku VI. umetniška razstava v paviljonu R. Jakopiča prav grobo pisal o Žmitku: »... zaradi Jakopičeve sosesčine si čitatelji pod Žmitkovim imenom radi predstavljajo bogve kakšno umetniško kapaciteto... Če bi imela klikica Jakopič-Zmitek samo malo spoštovanja do Groharjeve smrti, bi se ne pisalo o razstavi V spomin... Žmitka so le tolerirali... Njegovo ime se je strnilo z Jakopičevim, Peter je postal zaslužen... Dežela je kupila tisto žalostno storijsko na gnoju, preden si je zagotovila Groharjevega *Sejalca*. Jakopič, član deželne umetniškega sveta, ni protestiral proti nakupu... Kam ste prijadrali na polju svoje nekritičnosti, očitno dokazuje dejstvo, da pri občinstvu še danes velja Žmitek za najmenitnejšega slikarja. Gotovo mu je iz tega vzroka tudi Ciril in Metodova družba poverila izvršitev razglednic, ki so take, da bi delale sramoto vsakemu boljšemu slikarju hribovskih znamenj...«

Jakopič je stal prijatelju Žmitku zvesto ob strani. Odgovoril je Gabru,⁴⁰ da je polemika nepoštena. »Žmitek je pošten resen umetnik in kot takega so ga vsi klubovi člani spoštovali. Niso ga le tolerirali. Noben član ni namignil, da bi ga odstranili; ravno tako Vesel in Sterneni. Veselev izstop iz kluba nima nič opraviti z Žmitkom. Podpisani člani Slovenskega umetniškega kluba Sava izjavljamo, da smo v osebi g. Petra Žmitka vedno priznavali in spoštovali nam enakovrednega člana imenovanega kluba ter se je naše občevanje z njim popolnoma strinjalo s tem našim mnenjem. Zato proglašamo vse temu nasprotujoče vesti za laž ali preišljeno pačenje. (Berneker, Jakopič, L. Jama, M. Jama).« Nato pa se je v Slovincu oglasil Sterneni.⁴¹ Jakopiču očita dvoličnost, češ da se je sam izrazil, kako bi se Žmitka na lep način znebili, ker njegovi izdelki »radi svoje nizke vrednosti ne spadajo med dela ostalih klubovih članov...« Jakopič pa je odgovoril:⁴² »... kar se tiče mojega mnenja o g. Žmitkovem umetniškem delovanju, izjavljam, da je tovarišu Žmitku znano, kako sem mislil in kako mislim o njegovi umetniški sposobnosti, dalje mu je znano, kako sem sodil in kako sodim splošno o njegovih nekdanjih in sedanjih delih, znano mu je tudi, kako sem mislil in kako mislim o posameznih njegovih slikah, in to moje mnenje, ni v nikakem nasprotju z izreki, ki sem jih kedaj delal najsibo v javnosti ali pa v ožjih krogih. Na Tvoja izzivanja glede razmerja gosp. Žmitka s klubom Savo imam pripomniti, da ima klub za javnost le tedaj važnost, kadar razstavlja pod svojim imenom in prepušča svoje proizvode sodbi občinstva, ki jih odobrava ali odklanja. Vse drugo spada v interne zadeve kluba... V kolikor pa vsled gosp. Gabrove netaktičnosti zdaj stvar javnost zadene, je ista z izjavo kluba Sava in s protiizjavo gospoda Žmitka popolnoma pravilno rešena... Trdim dobesedno: Sterneni je iz kluba izstopil, ne da bi navedel kak vzrok. To pa, kar je meni in Groharju nasproti namigaval, tudi ni v nikaki zvezi z Žmitkom. In to je resnica.« Polemika se je še z enim Sternenovim odgovorom sicer zaključila, a posledice so

³⁹ Ante Gaber, VI. umetniška razstava v paviljonu R. Jakopiča, *Dom in svet*, XXIV, 1911, pp. 323–325 in 446.

⁴⁰ Rihard Jakopič, Ante Gabrov članek »Sesta umetniška razstava v paviljonu R. Jakopiča, *Dom in svet*, XXIV, 1911, pp. 363–374.

⁴¹ Matej Sterneni, O polemiki Gaber-Jakopič, *Slovenec*, XXXIX, št. 204.

⁴² Rihard Jakopič, V odgovor gospodu slikarju M. Sternenu, *Slovenec*, XXXIX, 1911, št. 217.

bile tu. Da je Jakopič stal Žmitku ob strani, priča tudi razstava na Bledu istega leta, na kateri je bil poleg Jakopiča in K. Mysza Žmitek eden od prirediteljev. Na tej Umetniški razstavi na Bledu 1911 (Kunstaustellung in Veldes 1911) je Žmitek razstavil 20 slik, med njimi tudi *Ribe*.⁴³

V naslednjih letih je Žmitek sicer še vedno razstavljal, tudi prijateljevanje in dopisovanje z Jakopičem se je nadaljevalo, umetniškim krogom pa se je izogibal. Pač pa je začel aktivno sodelovati v Lovskem društvu. Leta 1911 je na lovskem plesu že viselo več Žmitkovih slik iz lovskega življenja, o katerih je poročal lovski list Lovec.⁴⁴ Piše, da so vzbudile veliko pozornost. Nič čudnega torej, če se je slikar od tedaj družil najrajši z lovci, ki so njegove slike hvalili in jih kupovali.

Jakopič je v Spominih⁴⁵ dejal:

»Glej ga no, tistega malega tam zadaj v častitljivi, oguljeni lovski obleki, s peresom za novim klobukom in s puško na rami, kako se nekam užaljeno vstran obrača, kakor, da mu naša družba ni nič kaj všeč! Prav ima, prav ima! Umetniki so čudni ljudje. In bolje je, če gre vsak svojo pot.

Zvest tovariš je bil v vseh dolgih letih našega skupnega prizadevanja in z vnemo je sodeloval pri vseh naših prireditvah. Originalen v svojem umetniškem stremljenju, bi bil mogel obogatiti naše umetniško pojmovanje z marsikaterimi svojevrstnimi deli, če bi mu bila usoda usmiljenejša. Pa od vseh strani so mu bili metali polena pod noge. Zato se je umaknil iz javnega umetniškega življenja in vzel puško na rame...«

Žmitek se je vse manj pojavljal v javnosti, pač pa je začel na veliko sprejemati naročila za portretiranje.

Leta 1912 je odšel na Dunaj, kjer je opravljal izpit za profesuro na slovenskih šolah. Izpit je obsegal splošno izobrazbo, ornamentalno in figuralno risanje, anatomijo ter umetnostno zgodovino. Komisija za poučevanje prostoročnega risanja na srednjih šolah mu je izdala spričevalo, ki mu je dovoljevalo poučevanje na slovenskih srednjih šolah. Z Dunaja je pisal Jakopiču, da je pri tajniku Secesije urejal glede vrnitve slik avtorjem, iz česar je sklepati, da so člani kluba pred tem razstavljali na Dunaju. 17. 5. 1912 je pooblastil Jakopiča, da ga zastopa v »umetniških razmerah« na IV. umetniški jugoslovanski razstavi v Beogradu in Sofiji.

Od julija do septembra je bil na operaciji in zdravljenju v Dolenjskih Toplicah. Od Jakopiča je zvedel, da je bila v Beogradu, kjer je razstavil deset svojih del,⁴⁶ prodana slika *Pod gabri*. S tem denarjem si je lahko nekoliko podaljšal zdravljenje.

Septembra pa je moral toplice zapustiti, ker mu je zmanjkalo denarja. Ustavil se je pri bratu na Rakeku ter pisal Jakopiču, da bi šel »na grad v Volčji potok, da brezplačno preživim in si saj zadnje dni zaslužim par kronic.« Oktobra je Jakopič z Žmitkovim pooblastilom na

⁴³ Iz kataloga: Povest, Pod gabri, Ribe, Zima, Ob luži, Dninar, Rakovnik, V parku, Lagunc, Plima, Za ladjedelnico, V morski ožini, Brez posla, Jadrnice, Zakotje, Ribnik, Pomlad, Ob potoku, Na straži.

⁴⁴ *Lovec*, 1911, št. 2, p. I (Slike, Moten zajtrk, Nedeljski lovec, Divji lovec, Puškica).

⁴⁵ Rihard Jakopič, *Spomini, Samorodnost*, Zagreb 1930, št. 1/2.

⁴⁶ Iz kataloga: U zabuni, Priča, Na Kostanjevici, Pod bukvom, U svome kutiču, Zima, Ribe, Pored baze, Pustinjak, Sumrak.

Slovenski umetniški razstavi v Jakopičevem paviljonu razstavil sedem slik.⁴⁷

Decembra se je slikar javil Jakopiču iz ljubljanskega Leonišča in mu sporočil, da je nevarno bolan, marca 1913 pa ga najdemo v Splitu v Sanatoriju. Med okrevanjem je tudi slikal. Tam je nastala slika *Vhod v sanatorij* ali *Park s stekleno kroglo*. 9. 4. 1913 je iz Splita pisal Jakopiču, da je govoril z Vidovičem o razstavi pokojnega Groharja. Ob ponovnem javljanju mu je sporočil, da bo Groharjeva razstava maja. Njegovo zdravje je bilo še vedno slabo; piše o odprtih ranah, ki jih zdravijo z lapisom. Pomoč za zdravljenje je prejel iz Ljubljane, magistrat mu je poslal odlok, da mu je ministrstvo naklonilo podporo v višini 600 K. Tako je lahko plačal stroške in si podaljšal zdravljenje v Splitu.

Že junija je na Slovenski umetniški razstavi⁴⁸ v Jakopičevem paviljonu razstavil dela, ki jih je naslikal v Splitu.

Še istega leta je delal na Dunaju dodatni izpit iz nemškega jezika in tako dobil dovoljenje za poučevanje tudi na nemških šolah.

Med prvo svetovno vojno je ostal v Ljubljani. K vojakom ni bil potrjen, zato je delal v Slajmerjevem domu. Prerisoval je rentgenske posnetke. Ob koncu leta 1914 je bila v Jakopičevem paviljonu Božična razstava, ki pa ni imela kataloga. Ivan (Janez) Zorman pa je v ljubljanskem zvonu⁴⁹ poročal o skromni udeležbi. Razstavo je štel za zadnjo potomko idealno zasnovane ideje nekdanjega kluba Sava. O Žmitku pa je zapisal: »Dosleden v zasledovanju in izvajanju tipičnega naseva je poleg Jame Peter Žmitek, dasi dosega njegovo utiranje nasprotno učinke, dočim je Jamova ubranost pogojena od notranje intenzivnosti barve, Žmitkova harmonizacija podreja motiv vijoličasto-rdečkastemu tonu, ki je nekak vidni izpoznavalni znak vseh njegovih del. Slika *Na trati* je eksempl za pretiranje v tej smeri, dočim je na sliki *Ob Sotli* dosežen presenetljiv, dražeč efekt; pendant k tej sliki *Mejniki* pa demonstrira poleg tega še tipično stiliziranje in je interesantnejši za razvoj, nego za zaključek v tem iskanju; tudi na ostalih Žmitkovih delih je razvoj zanimivejši od rezultatov.«

V letu 1915 je prevzel naročilo za deset portretov, ki jih je naročil dr. Franc Derganc za svoj sanatorij Emona. Dela predstavljajo znane naravoslovce in znanstvenike. Narejena so verjetno po predlogah. Žmitek jih je naslikal v tehniki, ki se močno razlikuje od drugih portretov, naslikanih v tem času. Vse, razen dveh, je signaliral in datiral (PZ 1915). Morda je v tem naročilu spet iskati potrditev ugotovitve, da se je po letu 1912 pričel vedno bolj prilagajati okusu naročnikov.

Svoja dela je ponovno razstavil na XII. umetniški razstavi junija in julija 1916 pod zaporednimi številkami 1 do 6.⁵⁰ Po končani vojni leta 1918 pa je na XV. umetniški razstavi oktobra in novembra v razstavišču

⁴⁷ Iz kataloga: Na Kostanjevici, A. Aškerc, Ob košnji, Dvorišče, Pred znamenjčkom, Iz goriške Višave, Skica.

⁴⁸ Iz kataloga: Krvnik, Poc, V čakalnici, Sanatorij, Monte Marjan, Palme, Pri izpitu, Bačvice, Pred lukobranom, Široko, Alojje.

⁴⁹ Ivan Zorman, Božična razstava v Jakopičevem paviljonu, *Ljubljanski zvon*, XXXV, 1915, p. 128.

⁵⁰ Iz kataloga: 1. Zima, 2. Rečica, 3. Planinske ovce, 4. Sportka, 5. Samotar, 6. Na letovišču.

R. Jakopiča sodeloval le s sliko *Nevlja*. Leta 1919 so jugoslovanski slikarji razstavljali v Parizu. Tudi Žmitek se je udeležil s sliko *Idylle Slovence*. V naslednjih letih je skupaj z drugimi slovenskimi slikarji sodeloval še na XVII. umetnostni razstavi v paviljonu Riharda Jakopiča (maja in junija 1920), in prav tam na XIX. umetnostni razstavi (maja in junija 1921) z devetimi slikami.⁵¹ Iste leta je razstavljal še oktobra na XII. razstavi spomladanskega salona v Zagrebu.⁵²

Na teh zadnjih razstavah je rad pokazal sliko *Dete in sanje* ali *Sanje*. To je podoba golega otroka, sedečega na pregrinjalu in obsijanega z rožnato svetlobo. Del slike pa je v temnosivem tonu, v katerem je zaznati obrise obraza. Motiv je zasnovan domišljjsko. Barve so nanese pikčasto, konture pa v močni svetlobi skoraj razblinjene.

Pozneje je bilo o Žmitku v javnosti le še malo slišati. V Zborniku za umetnostno zgodovino je omenjen med razstavljalci na XIX. umetnostni razstavi. Leta 1922 ga v Zborniku za umetnostno zgodovino⁵³ omenja Izidor Cankar kot udeleženca na 3. rednem občnem zboru Narodne galerije 29. 4. 1922 in navaja podatek, da je med nakupi 35 oljnih slik za galerijo tudi njegovo delo.

V tem času je zelo redko pisal Jakopiču, zadnje pismo nosi datum 15. 7. 1922. Takrat se mu je javil iz Litije in zopet tožil zaradi pomanjkanja denarja.

Iz leta 1925 je slika *Gradec v Beli krajini*. Delo ne kaže posebnih sprememb v Žmitkovem slikanju. Še vedno prevladujejo opečnordeče barve, ki segajo do rjavih tonov. Le breg, osvetljen s sončno svetlobo, je zaživel v jasnih, sočnih barvah. Gozdni kompleks pa je obravnavan kot barvne lise s pastozno nanesenimi barvami.

Ponovno zasledimo Žmitka med razstavljalci na Umetnostni razstavi Krke v Jakopičevem paviljonu 11. 12. 1932 in na Umetnostni razstavi Žena v slovenski umetnosti na ljubljanskem velesejmu od 3. do 12. septembra 1932.

Bil je vedno poln načrtov, a ker so drug za drugim propadali, mu je usahnilo tudi upanje na uspeh. Prav tako mu je mnogo volje za delo pobrala bolezen in leta 1932 je bil zaradi bolezni predčasno upokojen. Pozneje je nekaj časa ležal po bolnicah, nekaj časa doma, dokler ni na sveti večer, 24. decembra 1935 umrl doma v Recherjevi hiši na Rimski cesti v Ljubljani.

27. decembra je v Jutru izšel nekrolog. V kratkem je opisano Žmitkovo življenje. Ob grobu sta se od njega poslovila dr. Kaiser kot zastopnik ostrorelcev in Janez Zorman v imenu poklicnih Žmitkovih prijateljev.

Njegova dela so bila prikazana na Posmrtni razstavi v njegovem stanovanju marca 1936. Razstavljenih je bilo približno 300 del, olj, skic, risb, vinjet, ilustracij; med pomembnejšimi so bile oljne slike *Naslada*, *Sanje*, *Zanjice v soncu*, *Samotar*, *Prošnja cerkvice*, *Gospa s kočijo* in folklorni motivi iz Rusije.

⁵¹ Iz kataloga: *Sanje*, *Bratec in sestra*, *Jesen na Molniku*, *Pogled na Tlake*, *Vila*, *Vodnjak*, *Ob luži*, *Lovski grad*, *Pod arkadami*.

⁵² Iz kataloga: *Sanje*, *Borštek* (Rimsko groblje kod Metlike), *Ribe*, *Idila*.

⁵³ ZUZ, II, 1922, pp. 60–61.

O tej razstavi je Rajko Ložar pisal v Slovincu.⁵⁴ Menil je, da je kljub ogromni količini razstavljenih del težko dobiti celostno podobo o pokojnikovem delu, ker so številne slike ostale v tujini. Po njegovi oceni so na razstavi prevladovala drugovrstna dela, med njimi čisto nepomembna in celo slaba, skice itd. Sestavek je zaključil z besedami: »Če bi bila retrospektiva, bi morda lahko bolje pisal«.

Na jubilejni umetnostni razstavi ob 40-letnici prve slovenske umetniške razstave 1900 v Mestnem domu v Ljubljani so leta 1940 v Jakopičevem paviljonu razstavili Žmitkovo sliko *V parku*, in sicer pod zaporedno številko 117.

Na razstavi Slovenskega slikarstva v dobi realizma v Moderni galeriji leta 1950 so visele tri Žmitkove slike.⁵⁵ V katalogu k tej razstavi je reproducirana njegova slika *Berač s cerkvico*.

Leta 1955 je Narodna galerija priredila v Jakopičevem paviljonu razstavo z naslovom Začetki slovenskega impresionizma in razstavila pet Žmitkovih del.⁵⁶ V uvodu kataloga je Emilijan Cevc zapisal, da se je »stara generacija realistov... družila s plenerističnimi realisti in iskala novih umetniških poti, z Antonom Ažbetom ter z Ivanom Kobilcom in Ferdom Veselom, katerim se je kot poseben vzporednik približeval tudi učenec petrograjske šole Peter Žmitek, čigar znani talent, združen z ruskim realističnim realizmom, je doživel kasneje prenekatero pikro kritiko...«

Ponovno je bil Žmitek predstavljen na razstavi »Avtoportret na Slovenskem« v Moderni galeriji leta 1958. Pokazana sta bila dva njegova lastna portreta iz leta 1895, in sicer *Moj kot*, pod zaporedno številko 527, in *Avtoportret*, pod zaporedno številko 528.

Na Memorial prve jugoslovanske razstave 1904 v Čačku leta 1965 so poslali Žmitkovo sliko *V Močilah*, ki je v lasti Narodne galerije v Ljubljani.

Ob 90. obletnici Zadruga v Kropi je Kovaški muzej v Kropi leta 1985 razstavil dela, ki jih hrani. Razstavo so naslovili Znameniti Kroparji.

Zadnjič smo videli Žmitkovo delo razstavljeno v Mestni galeriji v Ljubljani na razstavi Podobe Ljubljane leta 1988. Razstavili so njegovo sliko *V parku*.

Življenje slikarja Petra Žmitka ni bilo lahko. Samo prepričanje v lastne sposobnosti in uspeh sta mu dajala energijo, s katero se je skoraj brez finančnih sredstev prebijal skozi šole v tujini. Moral se je zaposliti in zapustiti pot svobodnega umetnika ter se posvetiti pedagoškemu delu. Znan je bil po izjemni delavnosti, saj je poleg redne zaposlitve tudi veliko slikal in sodeloval pri skoraj vseh razstavah doma in veliko v tujini. Poleg tega je sodeloval še pri arheološkem in etnografskem delu, slikal keramiko, ilustriral in slikal predloge za razglednice, poučeval in predaval ter veliko razmišljal o umetnosti. Vzgojil je kar nekaj generacij slovenskih fantov na ljubljanski realki

⁵⁴ R(ajko) Ložar, Slikarska razstava Petra Žmitka, *Slovenec*, LXIV, 1936, št. 65, p. 5.

⁵⁵ Iz kataloga: Lastni portret, Berač s cerkvico, Glava deklice — 1901.

⁵⁶ Iz kataloga: 77. Drevje ob vodi, o. pl. 45,5×45,5, sign. d. sp. P. Z.; 78. Starec, o. pl. 53×36, sign. d. sp. Žmitek 1904; 79. V Močilah, o. pl. 36×52,5 cm, sign. d. sp. P. Žmitek 1904; 80. Ribe, o. pl. 56×42 cm, sign. d. sp. P. Žmitek 1910; 81. Vhod v sanatorij, o. pl. 65×45,5 cm, sign. d. sp. Žmitek 1913.

in jih navdušil za umetnost, o kateri je tudi pisal. Sprva je razmišljal o ruski umetnosti, realizmu in historičnem slikanju, katerega predstavniki so bili njegovi učitelji, predvsem Rjepin. Kasneje pa je zagovarjal moderni impresionistični način slikanja ter se boril proti zastarelim malomeščanskim nazorom o pomembnosti snovi in vsebine. Tako se je v članku v katalogu za III. umetniško razstavo leta 1910 predstavil kot poznavalec, ki je osemnajst let temeljito proučeval in izvajal »obrazujoče umetnosti«.

Odkod Žmitku takšna samozavest? Res, doživljal je pohvale, vendar še več porazov. Na akademijo v Petrogradu ni bil sprejet. Slabo ga je ocenil Hynais, ravno tako pa so bile redkokdaj dobre kritike, v poznejših letih dobesedno uničujoče. Doma so ga sicer sprva sprejemali. Tedanjemu meščanskemu okusu je bilo njegovo preprosto slikarstvo bližje kot moderne impresionistične struje. Na I. slovenski umetniški razstavi so se zbrali vsi slovenski umetniki. Žmitek se je pridružil mlajšim, naprednejšim. Z njimi je razstavljal doma in v tujini. Vendar jim kot umetnik ni mogel slediti. Vedno bolj so ga puščali za seboj, dokler se ga niso pričeli sramovati. Odrivali so ga iz svojih krogov ali pa so se sami izločali. Zaradi njega se je vnela umazana polemika po časopisih. Na njegovi strani je ostal le Jakopič in še on verjetno bolj iz človeških nagibov. Končno je tudi Žmitek sam uvidel, da se je bolje umakniti. Prelomnica je bilo leto 1911.

Na Žmitkovo slikarstvo je vplivalo predvsem njegovo šolanje v tujini, na Dunaju, v Petrogradu in Pragi. Šolanje na Dunaju, kjer se je učil pri Christianu Griepenkerlu, slikarju zgodovinskih motivov in portretov, je pustilo še najmanj sledov. Za rusko šolo pa pravi Ložar, da je bila zanj slaba, ker mu je spodmikala tla v čistih slikarskih problemih, njegovim krajinam ni pustila do besede, zavajala ga je na folklorne motive, ki niso prešli praga ilustracije v visoko umetnost, in mu narekovala olja, ki se berejo kot scene iz naturalističnega romana o ruski družbi in njenih skrbeh.

Nasprotno kot Ložar pa je sodil Mikuž, da je šolanje v Peterburgu ustvarilo Žmitku trdno realistično strukturo v umetnosti, ki se je kasneje pod impresionističnim vplivom drobila v čisto barvna vprašanja. Teh se je slikar lotil po svoje.

Prvo obdobje njegovega slikarstva je naturalistično, pri čemer je naturalizem prežet z elementi historičnega slikarstva. »Ta osnovna orientacija v smeri važne snovi veže Žmitka deloma na našega Wolfa.« (Ložar)

V Petrogradu se je Žmitek naučil tehnike starih mojstrov, ki je predstavljal osnovo vsega njegovega poznejšega slikanja. Sprva je slikal gladko, v temnih tonih, barve je nanašal v več plasteh in jih nato prevlekel z glazuro. Na platno je narisal risbo s svinčnikom, potem nanese glavne barvne tone, ki presevajajo skozi pozneje nanese plasti in ustvarjajo moten ton. Kasneje se je pod vplivom impresionistov sicer skušal oprijeti impresionističnega slikanja, toda tudi, ko je prešel na svetlejšo paleta, je nanašal barve postopoma v dveh ali treh etapah.

Okoli 1910. leta pa je v slikarjevih delih prevladala svetla paleta, večinoma rožnatih tonov. Za to obdobje pravi Ložar, da je nenadoma

začel slikati kot zreli Grohar. Vendar ne vidi na slikah atmosfere, le barvno substanco, razdrobljeno v trepetanje, »da v njej vsak predmet izgubi svoje konture in telesnost.«

V delih, ki so nastala po letu 1914, je močno čutiti dvojnost med slikarjem umetnikom in slikarjem pedagogom. Še vedno ni odstopil od eksperimentiranja in iskanja novih poti v umetnosti. Tehnično se je skušal še bolj približati impresionističnemu slikarstvu, toda slej ko prej je ostal le »sopotnik« impresionistov.

Na risbah in akvarelih je večkrat opaziti skoraj šolski pristop, včasih pa pade celo na raven podobarja samouka. Mogoče je celo domnevati, da je avtor namenoma ustvarjal tudi na »podobarski« način, ki se ga je naučil v svoji mladosti, z namenom, da bi predstavil fenomen ljudske umetnosti. Tudi nekatere krajine in lovski prizori, ki jih je izdeloval po okusu naročnikov oz. naključnih kupcev, so večkrat naslikani skoraj diletantsko.

Če bi na koncu poskusili strniti Žmitkovo umetniško podobo, bi lahko rekli, da je skozi vso dobo svojega šolanja in še pozneje, do približno prve svetovne vojne, sicer počasi, a vztrajno napredoval. Pozneje, ko se je odtegnil javnemu umetniškemu življenju, pa je le še redko dosegel raven del pred prvo svetovno vojno. Slikal je vedno manj, dokler se proti koncu svojega življenja ni omejil le na ilustracije, ki pa ne presegajo povprečja, skoraj kot bi se vrnil na začetek svoje umetniške poti.

DER MALER PETER ŽMITEK — LEBEN UND WERK

Der Beitrag über Peter Žmitek (1874—1935) stellt eine ausgiebige Information über Leben und Werk des slowenischen Malers, der im ersten Drittel unseres Jahrhunderts wirkte, dar. Er bildete sich in Ljubljana, Wien, Petrograd und Prag. Im Jahre 1900 nahm er an der ersten slowenischen Kunstausstellung in Ljubljana teil. Zum ersten Mal lenkte er stärker die Aufmerksamkeit auf sich anlässlich der zweiten slowenischen Kunstausstellung 1902 in Ljubljana. Er schloß sich den jungen slowenischen Impressionisten an und stellte mit ihnen im Klub »Sava« im In- und Ausland aus.

Entscheidenden Einfluß auf ihn übte die russische Schule mit ihrem Realismus aus. Vor allem in seinen Genrekompositionen blieb er die ganze Zeit Realist. Landschaftsszenen malte er im Freien, und in diesen kam er den Impressionisten am nächsten. Er verwendete reichlich hellrosa in Ziegelrot und Braun übergehende Farbtöne, die er pastos auftrug. Trotzdem kann man bei ihm die ganze Zeit nur eine Art Übergang vom Realismus zum Impressionismus feststellen. Seit dem Jahr 1909 verzeichnet man negative Kritiken, bis es im Jahre 1911 zu einem endgültigen Wendepunkt in seiner Malertätigkeit kam. Nach Grohars Tod wurden die Beziehungen zwischen den Mitgliedern des Klubs »Sava« immer lockerer. Es folgten ein Streit und eine Polemik in der Presse. Anlaß für diesen Streit oder nur Opfer war unter anderem auch Žmitek. In den Werken, die nach 1914 entstanden, ist deswegen ein Zwiespalt zwischen Maler-Künstler und Maler-Pädagoge stark spürbar. Noch immer experimentierte er und suchte nach neuen Wegen in der Kunst. Er nahm zwar an den gemeinsamen Ausstellungen teil, mied jedoch die Künstlerkreise. Trotz der Versuche, der impressionistischen Malerei näherzukommen, blieb Žmitek nach wie vor nur »Zeitgenosse der Impressionisten«. Seine besten Arbeiten entstanden in der Zeit bis zum Ersten Weltkrieg. Nach dem Jahre 1920 malte er immer weniger, bis er sich gegen Ende seines Lebens auf Illustrationen beschränkte, die über ihren populären Charakter nie hinauskamen. Viele von seinen Arbeiten blieben im Ausland.

KATALOG DEL⁵⁷

OLJA

- 1 *Božja pot*
o. pl., 60 × 47 cm
sign. in napis sp.: Naslikal P. Šmitek samouk 1891 v Kropi
Radovljica, dr. Metka Praprotnik-Letonja
- 2 *Portret Franca Hoenigmanna*
o. pl., 60 × 47 cm
sign.: d. sp. P. Šmitek 1894
Kropa, Kovaški muzej
Najbolj zgodnje delo, ko je slikar že krenil s poti samouka na pot šolanja za slikarja. Upodobil je domačega župnika.
- 3 *Avtoportret*
o. pl., 31,7 × 21,8 cm
sign.: d. sp. P. Ž. 1895
Ljubljana, Mestni muzej, inv. št. 293
Portret mlajšega moža z glavo, obrnjeno pol v desno. Desna polovica obraza je v senci. Poteze na obrazu izdajajo mladega, zadovoljnega moškega. Težnja po čim bolj realistični upodobitvi. Slika je iz časa šolanja v Ljubljani, nastala verjetno pod vodstvom prof. Josipa Vesela.
Razst.: Avtoportret na Slovenskem, Moderna galerija, Ljubljana 1958.
- 4 *Sedeči mož — Moj kot*
o. pl., 25,5 × 19 cm
sign.: d. sp. P. Šmitek 1895
Ljubljana, Mestni muzej, inv. št. 868
Avtor se je upodobil s hrbtom obrnjen proti gledalcu in zatopljen v delo. Zanimiv kot primer »hrbtnega avtoportreta«.
Razst.: Avtoportret na Slovenskem, Moderna galerija, Ljubljana 1958.
Lit.: E. Justin, Ob razstavi »Slovenski slikarji iz dobe realizma«, *Tovariš*, VI, 11, 1950, repr. 180 (im. Žmitkov kotiček);
L. Menaše: *Avtoportret*, Ljubljana 1962, p. 128, repr. 125.
- 5 *Zenska s šalom (Kairska odaliska)*
o. pl., 43 × 27 cm
sign.: d. zg. P. Ž. 1897
Ljubljana, dr. Miroslav Pleterški
Naslikana je ženska, vidna do polovice golih prsi, s telesom obrnjena pol v desno, z obrazom h gledalcu. Šal ji zakriva čelo in ji mehko pada čez ramena. Obraz je osvetljen, obdan s prameni temnih las ob straneh. Usta ima rahlo priprta, ustnice so poudarjene. Pogled je uprla desno navzdol. Ozadje slike je nevtravno. Svetloba pada na glavo od desne zgoraj. Barve so v rdečerjavem tonu, značilnem za to slikarjevo obdobje. Nanašane so gladko, konture so jasne, samo šal je nekoliko sli-

⁵⁷ Katalog ni popoln.

kovito obdelan. Odaliska je predstavljena realistično, z rahlim nadihom eksotike.

Slika je verjetno nastala pod vodstvom klasicista Griepenkerla, pri katerem se je Žmitek učil figuralnega slikanja.

- 6 *Portret gospodinje iz Rusije*
o. karton, 40 × 30 cm
sign.: d. sp. P. Ž. 1899
Prej v lasti Franca Kolarja
- 6 a *Zamišljena*
olje na karton, 40 × 34,5 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1899
Na hrbtni strani: »Zamišljena, StPB 1899. Ena od mojih ruskih gospodinj v Petrogradu leta 1899. Pri večerni luči svetiljke, Lampape, sijajna žarara — njena slika v istem miljeju je žal ostala tam. P. Žmitek.«
Velenje, Kulturni center Velenje XI.³⁴
- 7 *Grešnica pred Kristusom*
o. p., 115 × 220 cm
sign.: l. sp. Paljenov, d. sp. Žmitek
Ljubljana, Mestni muzej, inv. št. 30
Sliko je Žmitek kopiral v muzeju v Petrogradu in jo skupaj s kopijo Sedove kompozicije *Ivan Grozni ljubi Vasiliso Melentjejevo* prinesel iz Rusije ter potem obe sliki razstavil v Ljubljani, v Schwentnerjevi izložbi. Razst.: Pri L. Schwentnerju, Ljubljana 1901.
Lit.: Dve sliki Petra Žmitka, *Ljubljanski zvon*, XXII, 1902, pp. 641—642.
- 8 *Podoba rdečelaske iz Petrograda* (1902)
o. pl.
Ljubljana, Ivan Zorman
Podatki so znani le s fotografije NG 1072
Razst.: II. slovenska umetniška razstava v Ljubljani, 1902; Ausstellung der Künstlervereinigung »Sava«, Galerie Miethke, Wien.
- 9 *Portret gospoda Bamberga*
o. pl., 74 × 57,2 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1902
Ljubljana, Narodna galerija, inv. št. 1688
Reprezentativen portret meščana, ki je za hip spustil Laibacher Zeitung in se zazrl v gledalca. V levici mu dogoreva cigara. Desni komolec je naslonil na mizo, na kateri je keramičen kipec. Ozadje je nevtravno. Naslikan je v findesièclovski barvni prosojnosti, očitni predvsem v belini srajce pod že osvetljenim obrazom.
- 10 *Viktor Suppan*
o. pl., 55 × 66 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1903
Kropa, Kovaški muzej
- 11 *Portret Valentina Klinarja*
o. pl., 60 × 47 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1903
Kropa, Kovaški muzej
- 12 *Portret Luke Kenda*
o. pl., 70 × 50 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1903
Kropa, Kovaški muzej
Slika predstavlja vaškega veljaka, načelnika žebljarske zadruga v Kropi.

³⁴ Za sliko sem zvedela, ko je bil prispevek dokončan. V sedanjih okoliščinah nisem mogla ugotoviti, če sta morda sliki 6 in 6a identični, ali pa gre za dve različni deli.

- 13 *Diletant*
o. pl., 144 × 73 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1903
Ljubljana, dr. Miroslav Pleterski
Razst.: Razstava pri L. Schwentnerju, Ljubljana 1903; Ausstellung der Künstlervereinigung »Sava« (Slovenische Künstler), Galerie Miethke, Wien, März—April 1904.
- 14 *Prošnja cerkva ali Berač s cerkvico (Poc)*
o. p., 181 × 139 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1903
Ljubljana, Narodna galerija, inv. št. NG 550
Slika predstavlja starejšega moškega z brado, ki sedi ob maketi vaške cerkvice in vleče za njene zvonove. Okoli njega se je zbrala skupina vaščanov in otrok, ki so se občudujoče zazrli v čudo. Kompozicija slike je zgrajena realistično. Starec-berač, ženska, ki je obrnjena s hrbtom proti gledalcu in se sklanja, ko meče denar v beračev klobuk, ter vaščan s klobukom v ozadju tvorijo trikotno kompozicijo. Središče slike predstavlja model cerkvice, postavljen na vzvišen prostor. Barvno je kompozicija zanimiva, saj pri vsej pisanosti barv, kjer je osnovni ton rožnat, deluje uravnovešeno. Poudarek slike je na risbi, poteza čopiča je risarska. Slika daje vtis skupine portretov. Obrazi ljudi so vzeti iz ljudstva, obleka je noša slovenskega kmeta.
Razst.: Izložba L. Schwentnerja, 1903; Ausstellung der Künstlervereinigung »Sava«, Galerie Miethke, Wien, 1904. (verjetno z naslovom *Ungewöhnliches Ereignis*); Slovenska umetniška razstava, Umetniški paviljon Rihard Jakopič, Ljubljana 1913.
Lit.: Nove slike, *Ljubljanski zvon*, XXIII, 1903, p. 703; R. Jakopič, Stiri nove slike Petra Žmitka, *Slovenski narod*, XXXVI, 1903, 240, pp. 1—2; Razstava 4 slik. Med njimi Berač Poc s cerkvico »prošnjo«, *Dom in svet*, 1903, p. 699; Ivan Prijatelj, Moderna manira in Žmitkov Poc, *Ljubljanski zvon*, XXIV, 1904, p. 73—76.
- 15 *V Močilah*
o. pl., 36,2 × 53,2 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1904
Ljubljana, Narodna galerija, inv. št. NG 599
Razst.: I. jugoslovenska umetniška izložba, Beograd 1904; III. umetniška razstava v paviljonu R. Jakopiča, Ljubljana 1910; Začetki slovenskega impresionizma, Jakopičev paviljon 1955; Memorial prve jugoslovenske izložbe, Čačak 1965.
- 16 *Starec*
o. pl., 52 × 35,5 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1904
Ljubljana, Narodna galerija, inv. št. NG 541
Razst.: Prva slovenska umetniška razstava, Trst 1907; I. umetniška razstava v paviljonu R. Jakopiča, Ljubljana 1909; Začetki slovenskega impresionizma, Jakopičev paviljon 1955.
- 17 *Študija moškega akta*
o. pl., 23 × 34 cm
sign.: d. zg. P. Ž. 1904
Prej v lasti Franca Kolarja
- 18 *Sedeč moški akt*
o. pl., 56 × 64 cm
sign.: d. sp. P. Ž. 1904
Prej v lasti Franca Kolarja
- 19 *Dolina Lipnice*
o. na karton, 17 × 20 cm
sign.: d. sp. P. Ž. 1904
Prej v lasti Franca Kolarja

- 20 *Prvi sneg in led ali Zimski dan* (z Gorenjskega)
o. pl., 33 × 55 cm
sign.: l. sp. P. Ž. 1904
Ljubljana, Dušan Železnov
Razst.: Imperial Royal Austrian Exhibition, London 1906 (pod naslovom Winter day); Prva slovenska umetniška razstava, Trst 1907 (Zimski dan); III. umetniška razstava v paviljonu Riharda Jakopiča, Ljubljana 1910 (Prvi sneg).
- 21 *Moška podoba*
o. pl., 52 × 42,4 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1905
Ljubljana, Milan Košak
- 22 *Polje*
o. pl., 36,2 × 53,7 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1905
Ljubljana, dr. Fedor Tykač
- 23 *Žaga s kmečko hišo* (o. 1905)
o. pl., 48 × 69 cm
sign.: d. sp. P. Ž.
Prej v lasti Franca Kolarja
- 24 *Hiša z lopo in ograjo* (o. 1905)
o. pl.
sign.: d. sp. P. Ž.
Podatki znani le s fotografije NG 3435
- 25 *Ženski portret*
o. pl., 52 × 42,3 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1905
Ljubljana, Milan Košak
- 26 *Portret Fr. Potočnika* (Alešev)
o. pl., 56 × 40 cm
sign. in dat.: ni
Ljubljana, Broni Novak
- 27 *Pod solnčnikom*
o. pl., 31 × 48 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1906
Ljubljana, dr. Nande Majaron
Razst.: III. umetniška razstava v paviljonu Riharda Jakopiča, Ljubljana 1910.
- 28 *Ob svetilki* (o. 1906)
o. pl., 34,5 × 43,5 cm
sign. in dat.: ni
(na okviru zadaj zg. P. Žmitek)
Ljubljana, Nada Souvan
- 29 *Počitek*
o. pl., 87 × 62 cm
sign.: d. sp. P. Ž. 1906
Ljubljana, Narodna galerija, inv. št. NG 549
Razst.: Prva slovenska umetniška razstava, Trst 1907.
Slika je 1961. leta restavriral Coro Skodlar.
- 30 *Ostanki barke*
o. pl., 44 × 65 cm
sign.: l. sp. P. Ž. 1907, na hrbtni str. Gradež 1907
Ljubljana, dr. Miroslav Pleterski
Razst.: III. umetn. razstava v paviljonu R. Jakopiča, Ljubljana 1910.

- 31 *Koča ob vodi ali Ribiška koča*
o. pl., 36 × 53 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1907
Ljubljana, Narodna galerija, inv. št. NG 542
Razst.: III. umetn. razstava v paviljonu R. Jakopiča, Ljubljana 1910.
- 32 *Kapelica ali Znamenje (Znamenjček)*
o. pl., 66,6 × 62,5 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1907
Ljubljana, Narodna galerija, inv. št. NG S 2278
V ozadju slike je Bohinjsko jezero.
Razst.: Prva slovenska umetniška razstava, Trst 1907; VI. umetniška razstava v paviljonu Riharda Jakopiča, Ljubljana 1911; Slovenska umetniška razstava, Umetniški paviljon R. Jakopiča, Ljubljana 1912.
- 33 *Stari most pri Črnučah* (o. 1909)
o. pl., 17 × 22 cm
sign. in dat.: ni
Ljubljana, dr. Miroslav Pleterški
- 34 *V parku*
o. pl., 70 × 46,5 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1909
Ljubljana, Mestni muzej, inv. št. 107 (Kresija III. s. 79)
Razst.: III. umetniška razstava v paviljonu R. Jakopiča, Ljubljana 1910; VI. umetniška razstava v paviljonu R. Jakopiča, Ljubljana 1911; Umetniška razstava, Bled 1911; Podobe Ljubljanec, Mestna galerija, Ljubljana 1988.
- 35 *Bradat mož s palico*
o. pl.
sign.: d. sp. P. Žmitek 1909
Podatki znani le s fotografije NG 3437
- 36 *Krajina z vrbo*
o. pl., 22,5 × 19,5 cm
sign.: d. sp. P. Ž. 1909
Ljubljana, Narodna galerija, inv. št. 1157
- 37 *Sončne rože*
o. pl., 53,5 × 35 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek
Ljubljana, Narodna galerija, inv. št. NG 543
- 38 *Berač*
o. pl., 66 × 46,2 cm
sign.: I. sp. P. Žmitek 1909
Ljubljana, Skupščina republike Slovenije
- 39 *Stari mlin* (o. 1909)
o. pl., 36,3 × 52,7 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek
Ljubljana, Narodna galerija, inv. št. NG 1627
- 40 *Jesenska krajina* (o. 1909)
o. pl., 33 × 55 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek
Ljubljana, Dušan Železnov
Razst.: I. umetniška razstava v paviljonu R. Jakopiča, Ljubljana 1909; III. umetniška razstava v paviljonu R. Jakopiča, Ljubljana 1910.
- 41 *V svojem kotu*
o. pl., 70 × 47 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1909
Ljubljana, Mestni muzej, inv. št. 46
Razst.: III. umetniška razstava v paviljonu R. Jakopiča, Ljubljana 1910; Četrta jugoslovenska umetniška izložba, Beograd 1912 (*U svome kutiču*).

- 42 *V zadregi*
o. pl., 106×137 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1910
Ljubljana, Narodni muzej, inv. št. 8005
Slika je daroval Deželni odbor Kranjski 20. maja 1910.
Razst.: Četrta jugoslovenska umetniška izložba, Beograd 1912 (*U zabuni*);
Umetniška razstava v proslavo 80. rojstnega leta njega veličanstva cesarja
Frana Jožefa I.; 80 let upodabljajoče umetnosti na Slovenskem, Umetniški
paviljon R. Jakopiča, Ljubljana 1910.
- 43 *Ribe*
o. pl., 56,4×43 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1910
Ljubljana, Narodna galerija, inv. št. NG 540
Razst.: III. umetniška razstava v paviljonu R. Jakopiča, Ljubljana 1910;
Umetniška razstava, Bled 1911; Četrta jugoslovenska umetniška izložba,
Beograd 1912; Začetki slovenskega impresionizma, Jakopičev paviljon,
Ljubljana 1955.
- 44 *Povest*
o. pl., 76×63 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1910
Ljubljana, Anica Oražen
Razst.: Umetniška razstava, Bled 1911; Umetniška razstava v proslavo 80.
rojstnega leta nj. vel. cesarja Frana Jožefa, Umetniški paviljon R. Jakopiča,
Ljubljana 1910.
- 45 *Krvnik*
o. pl., 76×46 cm
sign.: d. sp. P. Ž. 1910
Kranj, Gorenjski muzej, inv. št. 540
Razst.: Slovenska umetniška razstava, Umetniški paviljon R. Jakopiča,
Ljubljana 1913.
- 46 *Francoski krvnik s kačo* ali *Krvnik-Naslada*
o. pl., 137×68,2 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1910
Ljubljana, Narodna galerija, inv. št. NG 731
Razst.: III. Umetniška razstava v paviljonu R. Jakopiča, Ljubljana 1910;
Slovenska umetniška razstava, Umetniški paviljon R. Jakopiča, Ljubljana
1913.
- 47 *Hrvaške Zagorjanke — Na Kostanjevici*
o. pl. 62×86 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1910
Ljubljana, Narodna galerija, inv. št. NG 547
Razst.: Četrta jugoslovenska umetniška izložba, Beograd 1912; Slovenska
umetniška razstava, Umetniški paviljon R. Jakopiča, Ljubljana 1912.
- 48 *Mesto v snegu — Pogled na Vič*
o. pl., 69,5×46,3 cm
sign. d. sp. P. Žmitek 1910
Ljubljana, Narodna galerija, inv. št. NG 684
Razst.: III. umetniška razstava v paviljonu R. Jakopiča, Ljubljana 1910.
- 49 *Vas z drevesi*
o. pl., 22,5×19,5 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1910
Ljubljana, Narodna galerija, inv. št. NG 545
- 50 *Krajina s čolnom* (o. 1911)
o. pl., 74,2×141 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 19..
Ljubljana, Narodna galerija, inv. št. 1503

- 51 *Grohar na mrtvaškem odru*
o. pl., 69×46 cm
sign.: d. zg. P. Žmitek 20. IV. 1911
Ljubljana, Narodna galerija, inv. št. NG 544
- 52 *Dr. Franjo Lipold*
o. pl., 41×36 cm
sign.: l. sp. P. Žmitek 1912
Maribor, iz Lipoldove zapuščine
Realistično upodobljen mladostni portret mariborskega pravnika in politika, postavljenega pred nevtralnno ozadje vijolično rožnatih tonov.
- 53 *Anton Aškerc na mrtvaškem odru*
o. pl., 46,5×70 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 10. 6. 1912
Maribor, Umetnostna galerija, inv. št. 783
- 54 *Vhod v sanatorij ali Park s stekleno kroglo*
o. pl., 65×45,5 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1913
Ljubljana, Narodna galerija, inv. št. NG 548
Razst.: Slovenska umetniška razstava, Umetniški paviljon R. Jakopiča, Ljubljana 1913; Začetki slovenskega impresionizma, Jakopičev paviljon, Ljubljana 1955.
- 55 *Drevje ob vodi (1913)*
o. pl., 45,5×45,5 cm
sign.: d. sp. P. Ž.
Ljubljana, zapuščina Matije Bravničarja
- 56 *Zidan most z drevesom (?)*
o. na lesenit, 46×40 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1913
Ljubljana, Franc Jež
- 57 *Ob Sotli*
o. pl., 46×65 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1913
Ljubljana, Jelica Žuža
Iz časa slikarjevega gostovanja na Bizeljskem. Večji del slike zavzema široka reka, ob kateri se levo in desno dvigujeta visoka bregova. Sliko zadaj zapirajo drevesa, ki se zrcalijo v vodi. Voda odseva barve rožnatih bregov, zelenega rastlinja in oblačnega neba.
Slikana je v impresionistični tehniki, s kratkimi potezami čopiča in kopicenjem barv, ki so sočne v prevladujočem rožnato vijoličastem tonu. Pred restavracijo je slika učinkovala živo rdeče.
Razst.: Božična razstava v Jakopičevem paviljonu, Ljubljana 1915.
- 58 *Počitek — V Češnjici (Franc Potočnik)*
o. pl., 46×69 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1913
Ljubljana, Broni Novak
Pri počitku na trati je sin Franca Potočnika st. V ozadju je videti cerkev v Češnjici (pri Kropi).
- 59 *Krajina z mostom in gradom*
o. pl. 74×141 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1914
Ljubljana, Narodna galerija, inv. št. NG 1189
- 60 *Morsko obrežje*
o. pl., 74,7×93,2 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1914
Ljubljana, Narodna galerija, inv. št. NG 1086

- 61 *Charles Darwin (1809—1882)*
o. pl., 64×46 cm
sign.: d. sp. P. Ž. 15
Ljubljana, Medicinska fakulteta, inv. št. CMK 367
- 62 *Gottfried Wilhelm Leibniz (1646—1716)*
o. pl., 64×46 cm
sign.: d. sp. P. Ž. 15
Ljubljana, Medicinska fakulteta, inv. št. CMK 368
- 63 *Carl von Linné (1707—1778)*
o. pl., 64×46 cm
sign.: d. sp. P. Ž. 15
Ljubljana, Medicinska fakulteta, inv. št. CMK 350
- 64 *Charles Lyell (1797—1875)*
o. pl., 64×46 cm
sign.: d. sp. P. Ž. 15
Ljubljana, Medicinska fakulteta, inv. št. CMK 350
- 65 *Isaac Newton (1643—1727)*
o. pl., 64×46 cm
sign.: ni
Ljubljana, Medicinska fakulteta, inv. št. CMK 337
- 66 *Immanuel Kant (1724—1804)*
o. pl., 64×46 cm
sign.: d. sp. P. Ž. 15
Ljubljana, Medicinska fakulteta, inv. št. CMK 370
- 67 *Nikolaj Kopernik (1473—1543)*
o. pl., 64×46 cm
sign.: ni
Ljubljana, Medicinska fakulteta, inv. št. CMK 364
- 68 *Jöns Jakob Berzelius (1779—1848)*
o. pl., 64×46 cm
sign.: d. sp. P. Ž. 15
Ljubljana, Medicinska fakulteta, inv. št. CMK 363
- 69 *Georges Cuvier (1769—1832)*
o. pl., 64×46 cm
sign.: d. sp. P. Ž. 15
Ljubljana, Medicinska fakulteta, inv. št. CMK 367
- 70 *Antoine Laurint Lavoisier (1743—1794)*
o. pl., 64×46 cm
sign.: d. sp. P. Ž. 15
Ljubljana, Medicinska fakulteta, inv. št. CMK —
- 71 *Aljažev stolp*
o. pl., 70×100 cm
sign.: d. sp. P. Ž. 1915
Ljubljana, dr. Tomišek
- 72 *Gorenjske ovce*
o. pl., 40×60 cm
sign.: d. sp. P. Ž. 1915
Ljubljana, dr. Tomišek
Razst.: XII. Umetniška razstava, Umetniški paviljon, Ljubljana.

- 73 *Na razpotju*
o. pl., 47×67 cm
sign.: d. sp. P. Ž. 1918
Ljubljana, dr. Tomišek
- 74 *Partija z Bleda*
o. pl., 90,5×52,5 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1919
Ljubljana, Milan Stubelj
- 75 *Podoba gospoda — Ivan Hribar?*
o. pl., 65×50,5 cm
sign.: d. sp. P. Ž. 19..
Ljubljana, Mestni muzej, inv. št. 768
- 76 *Sanje*
o. pl., 68×54 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1920
Ljubljana, Narodna galerija, inv. št. NG 546
Razst.: XIX. umetnostna razstava, Umetnostni paviljon, Ljubljana 1921;
XII. Izložba prolejnog salona, Zagreb 1921.
- 77 *Ob luži*
o. na lepenko, 45×35 cm
sign.: d. sp. P. Ž. 1921
Ljubljana, Mirko Fetih
- 78 *Lov na divje race*
o. pl., 124,5×90 cm
sign.: d. sp. P. Ž. 1922
Ljubljana, Vladimir Košak
- 79 *Lov na gamse*
o. pl., 125×86 cm
sign.: d. sp. P. Ž. 1922
Ljubljana, Vladimir Košak
- 80 *Tri krave pri napajanju*
o. pl., 85×120 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1922
Ljubljana, Fedja Sturm
- 81 *Gradac v Beli krajini I.*
o. pl., 47×67 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1925
Ljubljana, Fedja Sturm
Podoben motiv kot *Ob Sotli*. Velik del slike zavzema po sredini tekoča reka med bregovima, porasloma z drevjem. Ozadje se dviguje in na levi se kaže skupina hiš z opečnatordečimi strehami. Nad pokrajino je temno nebo, kot pred nevihto. Reka je valovita in modrozelenena. Na obali na desni pa je košček sivobelega proda. Sončna svetloba prihaja z desne in osvetljuje levi breg, ki zaživi v jasnih, sočnih barvah. V nasprotju je desni breg v umazano zelenorjavih tonih. Gozdni kompleks je obravnavan kot barvne lise.
- 82 *Gradac v Beli krajini II.*
o. p., 39×27 cm
sign.: d. sp. P. Ž. 1925
Ljubljana, Fedja Sturm
- 83 *Bled z otokom in gradom*
o. pl., 69×95 cm
sign.: d. sp. P. Ž. 1926
Ljubljana, Smitsek

- 84 *Tri coprnice*
o. pl, 44×65 cm
sign.: l. sp. P. Z. 1930
Ljubljana, dr. Miroslav Pleterski
- 85 *Po lovu*
o. pl., 94×66 cm
sign.: l. sp. P. Žmitek 1932
Ljubljana, dr. Miroslav Pleterski

AKVARELI, RISBE IN STUDIJE

- 1 *Deček z muckom* (o. 1880)
ogljne na pobeljeno leseno tablo
35×50 cm
sign.: ni
Kropa, Kovaški muzej
- 2 *Zenska glava v desnem profilu*
na hrbtni str. ženski profil
risba s svinčnikom
21,4×18,5 cm
sign.: ni
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-1
- 3 *Cvetlični šopek*
na hrbtni str. risba cvetlic
34,1×21 cm
sign.: d. sp. P. Šmitek 1891
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-66
- 4 *Ornamentalna študija*
risba s svinčnikom
52,7×40,5 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1893
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-2
- 5 *Študija (stoječi ženski akt)*
risba s svinčnikom
31,8×21,1 cm
sign.: v cirilici d. sp. P. Ž./10. 12. 991
Ljubljana, Mestni muzej, inv. št. 935
- 6 *Solska risba (gr., pompejanski ornament)*
kolorirana risba
57,5×40 cm
sign.: d. sp. P. Š. Šmitek — Žmitek
Ljubljana, Mestni muzej, inv. št. 970
- 7 *Solska risba (egipčanski ornament (pred 1895))*
kolorirana risba
57×40 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek
Ljubljana, Mestni muzej, inv. št. 968
- 8 *Študija (konzola)*
akvarel
29×43 cm
sign.: P. Šmitek 1894
Ljubljana, Mestni muzej, inv. št. 963

- 9 Studija (deška glava)
risba s svinčnikom
65,5×43 cm
sign.: d. sp. P. Šmitek 4. 12. 1895
Ljubljana, Mestni muzej, mapa »Umetnost«, inv. št. 940
- 10 *Sveti Janez Evangelist*
risba s svinčnikom
dat.: 1894
Kropa, Gašperšič
- 11 Skica putta (pred 1895)
risba s svinčnikom
28,2×21,5 cm
sign.: d. zg. P. Ž.
Ljubljana, Mestni muzej, inv. št. 930
- 12 Šolska risba (ornament)
kolorirana risba
57,5×40 cm
sign.: d. sp. P. Šmitek-Žmitek
Ljubljana, Mestni muzej, inv. št. 966
- 13 Studija (stopalo)
risba s svinčnikom
52×41,5 cm
sign.: d. sp. P. Šmitek 11. 1. 94
Ljubljana, Mestni muzej, mapa »Umetnost«, inv. št. 939
- 14 Studija (konzola)
akvarel
29×43 cm
sign.: l. sp. P. Šmitek (radirano)
Ljubljana, Mestni muzej
- 15 Studija (moška glava)
risba s svinčnikom
58,5×44,5 cm
sign.: Šmitek 17. 12. 95
Ljubljana, Mestni muzej, mapa »Umetnost«, inv. št. 938
- 16 *Pred skladiščem* (vprežen konj pred vrati)
risba s svinčnikom
16×21 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1895
Kropa, Kovaški muzej
- 17 *Kmečka skupina v gozdu*
risba s svinčnikom
20,5×34 cm
sign.: d. sp. P. Ž. 1896
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-11
- 18 Studija (otrok)
risba s svinčnikom
60,5×43,5 cm
sign.: d. sp. P. Šmitek 6. 11. 1896
Ljubljana, Mestni muzej, mapa »Umetnost«, inv. št. 937
- 19 *Stoječ deček s hrbtne strani, ob podstavku*
ogljje, papir
55×38,6 cm
sign.: d. sp. Žmitek 21. 1. 96
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-5

- 20 Študija (ženska glava)
risba s svinčnikom
57,5×43 cm
sign.: d. sp. P. Šmitek 15. 1. 96
Ljubljana, Mestni muzej, mapa »Umetnost«, inv. št. 936
- 21 Študija (deček igra na piščalko in moški akt)
risba s svinčnikom
60,5×43 cm
sign.: d. sp. Peter Šmitek, 12. 6. 1896
Ljubljana, Mestni muzej, mapa »Umetnost«, inv. št. 941
- 22 Študija ženske s klobukom
risba s svinčnikom
28×22 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 22. 10. 1897
Ljubljana, Miroslav Pleterski
- 23 Študija (stoječi ženski akt v profilu)
risba s svinčnikom
31,8×22,2 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek (v cirilici) 10. 12. 99
Ljubljana, Mestni muzej, mapa »Umetnost«, inv. št. 934
- 24 Interieur
risba s svinčnikom
11×17,7 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek Petrograd 1899
Ljubljana, Narodna galerija, inv. št. G 708
- 25 Študija bradatega mužika (o. 1900)
risba s svinčnikom
38×27 cm
sign.: ni
Ljubljana, zasebna last
- 26 Študija (ženska v zimskem kostumu)
risba s svinčnikom
31,8×21,8 cm
sign.: d. sp. 11. 12. 1900 P. Žmitek (v cirilici)
Ljubljana, Mestni muzej, mapa »Umetnost«, inv. št. 929
- 27 Sedeči deški akt, študija
risba s svinčnikom na karton
21,5×28,5 cm
sign.: d. sp. 24. 11. 900/P. S. Žmitek (v cirilici)
Ljubljana, Mestni muzej, mapa »Umetnost«, inv. št. MM 853
- 28 Študija
risba s svinčnikom na karton
24,5×17,2 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek, 17. 11. 1900
Ljubljana, Mestni muzej, mapa »Umetnost«, inv. št. MM 854
- 29 Študija
risba s svinčnikom
31,8×21,8 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1900
Ljubljana, Mestni muzej, mapa »Umetnost«, inv. št. MM 453
- 30 Študija (sedeči moški akt s hrbtne strani)
risba s svinčnikom
22×29 cm

- sign.: d. sp. P. S. Žmitek (v cirilici) / 18. 11. 1900
Ljubljana, Mestni muzej, mapa »Umetnost«, inv. št. MM 932
- 31 Študija (ležeči moški akt)
risba s svinčnikom
22,2×31,6 cm
sign.: d. sp. 15. 11. 1900/P. Žmitek (v cirilici)
Ljubljana, Mestni muzej, mapa »Umetnost«, inv. št. MM 933
- 32 Deklica (o. 1900)
risba s svinčnikom
sign.: d. sp. P. Ž.
Ljubljana, Narodna galerija, inv. št. NG 707 (iz risanke)
- 33 *Večer ob samovarju*
risba s svinčnikom
sign.: sp. v sredi 4—5. 1900 P. Ž.
Ljubljana, Narodna galerija, inv. št. G 707 (iz risanke)
- 34 Figuralni motiv (Turek ubija mater in otroka)
risba s svinčnikom
31,8×22,5 cm
sing.: d. zg. 14. 2. 1900 Žmitek (v cirilici)
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-78
- 35 Figuralne študije, na hrbtni str. mizar pri delu
risba s svinčnikom
31,7×21,6 cm
sign.: d. sp. P. Ž. 1901
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-3
- 36 Študija (sedeči ženski akt)
risba s svinčnikom
31,6×22,6 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek/1901
Ljubljana, Mestni muzej, mapa »Umetnost«, inv. št. MM 931
- 37 Študija žene s hrbtna
risba s svinčnikom
30×23,5 cm
sign.: d. sp. 1901 — Žmitek
Ljubljana, dr. Miroslav Pleterski
- 38 *Kmečka družina*
risba s svinčnikom
37,7×27 cm
sign.: d. sp. (zradirano), P. Žmitek 1908
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-33
- 39 *Kroparka*
risba s svinčnikom
Objavljeno v *Domu in svetu* 1903
- 40 Ornamentalna študija
risba s svinčnikom
51×34,5 cm
sign.: ni
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-4
- 41 Ženska glava
risba s svinčnikom
26,6×22,5 cm
sign.: ni
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-6

- 42 Ženska glava z nastavkom (kariatida)
risba s svinčnikom
35,7×30,5 cm
sign.: ni
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-7
- 43 Figuralna skupina na travniku
risba s svinčnikom
16×26,2 cm
sign.: ni
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-8
- 44 Figuralna skupina na travniku
risba s svinčnikom
33,2×50,5 cm
sign.: ni
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-9
- 45 *Boj proti alkoholizmu* (o. 1904)
risba s svinčnikom
35×35 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek
Kropa, Kovaški muzej
- 46 *Mi smo prišli kralji trije*
risba s svinčnikom
24,7×15 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1904
Kropa, Kovaški muzej
- 47 Osnutek za zaglavje
risba s svinčnikom
27,6×39,9 cm
sign.: na d. str. 1904 P. Ž.
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-10
- 48 Osnutek za zaglavje
risba s svinčnikom
20,5×40,5 cm
sign.: d. sp. 1904 P. Ž.
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-12
- 49 Osnutek za zaglavje
risba s svinčnikom
25,2×40,5 cm
sign.: d. sp. P. Ž. 1904
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-13
- 50 Stoječ ženski polakt
risba s svinčnikom
39,9×27,7 cm
sign.: na desni roki 1904 P. Ž.
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-18
- 51 Osnutek za zaglavje
risba s svinčnikom
21,5×40,3 cm
sign.: v d. kotu P. Ž. 1904
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-19
- 52 *Trije kralji se približujejo detetu*
risba s svinčnikom
14,4×21,8 cm
sign.: d. sp. P. Ž. 1904
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-59

- 53 Stražar na mestni ulici
risba s svinčnikom
23,7×31,7 cm
sign.: d. sp. (zabrisano) P. Žmitek 1904
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-61
- 54 Osnutek za *Dom in svet* (motiv s števil. 288)
risba s svinčnikom
41×30,2 cm
sign.: ni
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-65
- 55 Osnutek za zaglavje
risba s svinčnikom
29,8×40,5 cm
sign.: d. sp. P. Ž. 1904
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-14
- 56 Skice glav, okostnjak, na hrbt. str. skica kače-zmaja
svinčnik, papir
40,5×29,8 cm
sign.: ni
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-15
- 57 Par — mož v uniformi s sabljo, ženska v narodni noši s plamenico
risba s svinčnikom
31,7×21,3 cm
sign.: v sredi P. Ž.
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-16
- 58 *Češka kočja na Grintovcu*
risba s svinčnikom
22,2×25,5 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 7. 8. 1906
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-48
- 59 Sedeča moška figura pri branju v interieru
risba s svinčnikom in voščenimi barvicami
21,9×24,8 cm
sign.: l. sp. 1907
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-79
- 60 Plešočji par v gorenjski narodni noši
akvarel
30×23 cm
sign.: d. zg. Peter Žmitek 1907
Ljubljana, Matej Gabrovec
- 61 *Stare Fužine v Bohinju h. št. 29*
akvarel
24×32 cm
sign.: d. sp. 1907 P. Žmitek
Ljubljana, prof. dr. Erika Mihevc-Gabrovec
Napis v sredini spodaj: Stare Fužine v Bohinju h. št. 29 in d. zg. Stara Fužina
- 62 *J. Potočnik 1821*
risba s tušem na risalnem papirju
51,3×35 cm
sign.: d. sp. in napis J. Potočnik 1821/vulgo Žmitek 1908
Ljubljana, Narodna galerija, inv. št. G 1834

- 63 *Z Jesenic*
akvarelirana risba s svinčnikom
30,6×20,8 cm
sign.: d. sp. P. Ž. 08
Ljubljana, Narodna galerija, inv. št. G 1129
- 64 *Jemčov Janez Namroz 1821—1908*
risba s tušem na risalnem papirju
52,7×37,4 cm
napis in sign.: I. sp. Jemčov Janez Namroz 1821—1908/Profesor
in akad. slikar Peter Žmitek
Ljubljana, Narodna galerija, inv. št. G 1835
- 65 *Skica kapitela, jonske baze*
svinčnik, papir
14,3×22,7 cm
sign.: ni
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-86
- 66 *Kmečka družina*
risba s svinčnikom
37,7×27 cm
sign.: d. sp. (zabrisano) P. Žmitek 1908
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-33
- 67 *Coklar*
akvarel na risalni papir, kaširan na lepenko
19×30 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek, 1908
Ljubljana, Slovenski etnografski muzej, inv. št. 7084
Akvarel bil odkupljen na III. Umetniški razstavi v Ljubljani 4. junija 1910
za Kranjski deželni muzej Rudolfinum. Predstavlja pastirja v coklah v go-
renjski narodni noši s klobukom.
- 68 *Kozliček (o. 1908)*
akvarel
50×29 cm
sign.: ni
Ljubljana, J. Dovžan
- 69 *Osnutek za razglednico (boj proti alkoholizmu)*
risba s svinčnikom
29,7×35 cm
sign.: v d. kotu P. Ž.
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-20
- 70 *Mož pri branju za mizo v interieru*
risba s tušem
24,7×35 cm
sign.: ni
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-26
- 71 *Deška dvojica v pogovoru, ob strani zajček, v ozadju kozolec*
risba s svinčnikom
48,8×32,9 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1909
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-27
- 72 *Šolska risba, ornament*
kolorirana risba
57,5×40 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 22. 1. 1909
Ljubljana, Mestni muzej, inv. št. 965

- 73 Mašni plašč
kolorirana risba
57,5×40 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 8. 3. 1909
Ljubljana, Mestni muzej, inv. št. 967
- 74 *Spomin na Kropo na Veliko noč*
akvarel
21×30,7 cm
sign.: d. sp. P. Ž. . . . 19
napis zadaj: spomin na Kropo na Veliko noč 1909
Kropa, Kovaški muzej
Naslukan je prizor razbijanja velikonočnih pirhov.
- 75 Pokrajinski motiv
risba s svinčnikom in vodene barvice
35×24,3 cm
sign.: d. sp. P. Ž. 1910
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-51
- 76 Naslovna stran za revijo *Lovec*
risba s tušem
30,8×21,4 cm
sign.: d. sp. P. Ž. 1910
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-58
- 77 Motiv z Bleda
risba s svinčnikom
28×39,5 cm
sign.: ni
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-31
Narisana je hiša s Kranjico v ospredju.
- 78 *Motiv z Bleda*
risba s svinčnikom
28,5×41,4 cm
sign.: ni
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-32
Narisan je kmečki par v ospredju.
- 79 Pogled na poslopje
risba s svinčnikom
28,2×39,5 cm
sign.: ni
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-34
- 80 *Pogled mimo statue na ljubljanski grad*
risba s svinčnikom
37,7×32,5 cm
sign.: ni
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-35
- 81 Osnutek (sokolova maškerada — Napoleon v deželi faraonov)
risba s svinčnikom in kolorirano z vodenimi barvicami
33,9×23,7 cm
sign.: ni
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-50
- 82 Deška dvojica v pogovoru, ob strani zajček, v ozadju kozolec
risba s svinčnikom
48,8×32,9 cm
sign.: d. sp. (zabrisano) P. Žmitek 1909
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-27

- 83 Solska risba (asirsko-perzijski ornament)
kolorirana risba
57,5×40 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1910
Ljubljana, Mestni muzej, inv. št. 969
- 84 *Ivan Rus: Trgovina / gostilna na Bledu*
kolorirana tuš risba
19×28 cm
sign.: l. sp. P. Ž. 1911
Bled, dr. Borut Rus
- 85 *Znamenje*
kolorirana risba
25,5×20 cm
sign.: sr. sp. P. Ž. 1912
Ljubljana, prof. dr. Erika Mihevc-Gabrovec
- 86 *Del kuhinje v kmečki hiši v Obrežu na sp. Štajerskem*
risba s svinčnikom
list v skicirki
Ljubljana, Narodna galerija, inv.: dokumentarno gradivo
- 87 *Del kuhinje v hiši št. 27 v Malem Obrežu na sp. Štajerskem*
risba s svinčnikom
list v skicirki
Ljubljana, Narodna galerija, inv.: dokumentarno gradivo
- 88 *Del kamre s kmečko pečjo v hiši št. 22 v Malem Obrežu*
risba s svinčnikom
Ljubljana, Narodna galerija, inv.: dokumentarno gradivo
- 89 *Del kamre v kmečki hiši*
risba s svinčnikom na papir
list v skicirki
Ljubljana, Narodna galerija, inv.: dokumentarno gradivo
- 90 *Stropna konstrukcija v hiši št. 27 v Malem Obrežu na sp. Štajerskem*
risba s svinčnikom
list iz skicirke
Ljubljana, Narodna galerija, inv.: dokumentarno gradivo
- 91 *Notranjost kmečke hiše v Malem Obrežu na sp. Štajerskem št. 27*
risba s svinčnikom
list v skicirki
Ljubljana, Narodna galerija, inv. dokumentarne mape
- 92 *Na Češnjici*
kolorirana risba
25×19 cm
sign.: d. sp. P. Ž. 1912
Kropa, Gašperšič
- 93 *Križ — počitek*
kolorirana risba
26×20 cm
sign.: ni
Kropa, Gašperšič
- 94 *Živalski motiv v gozdu*
risba s svinčnikom
34,8×25 cm
sign.: d. sp. (zabrisano) P. Žmitek 1912
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-56

- 95 Morska deklica na obrežju
risba s svinčnikom
25×34,8 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1912
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-57
- 96 Osnutek plakete (Lovro Humer, im. častni član jesen. Sokola)
risba s svinčnikom
46×39,2 cm
sign.: ni
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-37
- 97 Figuralni prizor
risba s svinčnikom
38,3×27,8 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1920
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-81
- 98 Moški doprski portret
risba z ogljem in kredo
40,6×29 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1922
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-44
- 99 Sedeča moška figura v profilu (gozdovnik)
risba z ogljem
35,3×25,1 cm
sign.: d. sp. P. Ž. 10. 8. 22.
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-45
- 100 Osnutek plakete (Anton de Gleria st., im. častni član lovskega društva)
risba s svinčnikom
47,9×40,2 cm
sign.: ni
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-38
- 101 Alegorični motiv
risba s svinčnikom
57×38,6 cm
sign.: d. sp. P. Ž.
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-43
- 102 *Travna gora*
risba s svinčnikom
28,8×41 cm
sign.: d. sp. P. Ž.
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-46
Pogled na poslopje z gozdom v ozadju.
- 103 Osnutek plakete (priznanje Daku Makarju, članu Sokola) 1927
risba s svinčnikom
57,7×39,7 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-36
- 104 *Travna gora*
risba s svinčnikom
38,7×57,8 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1927
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-47

- 105 *Turški konjeniki*
risba s svinčnikom
19,5×24,2 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1928
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-62
- 106 *Lovski prizor v planinah*
risba s svinčnikom in vodenimi barvicami
30,5×47,4 cm
sign.: d. zg. (zabrisano) Peter Žmitek 1929
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-55
- 107 *Pogled iz Stare Ljubljane na grad*
risba s svinčnikom
32,6×25,2 cm
sign.: d. sp. P. Ž. 1929
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-82
- 108 *Glava angleškega pointerja, skica 1.*
risba s tušem
21,2×34 cm
sign.: ni
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-83
- 109 *Skica za stropno poslikavo*
risba s svinčnikom
22,8×14,3 cm
sign.: ni
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-84
- 110 *Skica zmaja*
risba s svinčnikom
14,3×22,7 cm
sign.: ni
Ljubljana, Narodna galerija, D. inv. št. 255/86-85
- 111 *Kovačnica*
risba s svinčnikom
30,5×45 cm
sign.: d. sp. P. Ž. 1931
Kropa, Gašperšič
- 112 *Spuščanje barčic*
risba s svinčnikom
24×19 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1932
Kropa, Kovaški muzej
- 113 *Skice za božjo sodbo*
kolorirane risbe
sign.: P. Žmitek 1932
Kropa, Gašperšič
- 114 *Akroter iz svetišča Aequorna na Vrhniki*
lavirana perorisba s tušem na ris. papir
39,8×54,2 cm
sign.: d. sp. P. Žmitek 1935
zgoraj napis: »Akroter iz svetišča Aequorne na Vrhniki (najden l. 1883),
sedaj v Narodnem muzeju v Ljubljani«
Ljubljana, Narodna galerija, inv. št. G 1833

SKICIRKE

- 1 14×20 cm
26 listov
sign.: Baden 1897 P. Š.
Ljubljana, Mestni muzej, inv. št. 942
- 2 17×27 cm
13 modrih listov
Ljubljana, Mestni muzej, inv. št. 943
- 3 17×25 cm
dat.: 1898, nekatere sign. v Terijoki
Ljubljana, Mestni muzej, inv. št. 944
- 4 32,5×23 cm
39 perorisanih in 1 risba s svinčnikom, sepio, lavis
sign.: na listih z l. 1898 in 1900
Ljubljana, Narodna galerija, inv. št. G 707
Figuralne študije in žanrski motivi
- 5 18×28 cm
sign.: 1901
Ljubljana, Mestni muzej, inv. št. 945
Skice za vinjete, par v narodni noši, portreti, skica za naslovno stran
Bogoljuba.

REPRODUKCIJE, ILUSTRACIJE, VINJETE

- 1 Trmoglavka
repr. *Dom in svet*, XV, 1902, p. 745
sign.: d. sp. 27. januarja 1901, P. Zmitek
- 2 Pri pisanju
repr. *Dom in svet*, XV, 1902, p. 761
sign.: d. sp. P. Zmitek
Razst.: II. slovenska umetniška razstava
Naslikan je Zmitkov brat.
- 3 Trudna
repr. *Dom in svet*, XVI, 1903, p. 56
sign.: d. sp. P. Zmitek
- 4 Ruska plemkinja
repr. *Dom in svet*, XVI, 1903, p. 248
Slika je že na II. umetniški razstavi zbudila pozornost.
Razst.: II. slovenska umetniška razstava, Ljubljana 1902.
- 5 Vinjete k dvanaajstim mesecem
Dom in svet, XVI, 1904
- 6 Bedni umetnik
repr. *Dom in svet*, XVI, 1904, p. 72
sign.: d. sp. Zmitek (v cirilici)
- 7 Pred nevihto
repr. *Dom in svet*, XVI, 1903, p. 169
sign.: d. sp. (zabrisano)

- 8 Slovačinja
repr. *Dom in svet*, XVI, 1903, p. 281
Razst.: Ausstellung der Künstlervereinigung »Sava«, Galerie Miethke, Wien.
- 9 Uvodni vinjeti
Lovec, 1924, št. 15 in 16
- 10 Divji merjasec z mladiči
repr. *Lovec*, 1925, p. 369
sign.: d. sp. P. Ž.
- 11 Ilustracija k članku Še nekaj o lisici
Lovec, 1928, p. 240
- 12 Skice za božjo sodbo
Gruda — kmečki list, 1932
- 13 Ob luni, ilustracija
Zivljenje in svet, 1932, št. 20
- 14 Kuhanje žganja, il.
Zivljenje in svet, 1932, št. 22
- 15 Vaški izvedenci, il.
Zivljenje in svet, 1932, št. 26
- 16 Ilustracije naslovnih strani, il.
Zivljenje in svet, 1933
Koledniki, *Lovec* z rogom, Zimska krajina z žolno, V ponavljalno šolo, Zamrznjena kolesa, Na divje race, Zaradi plena, Po prespani zimi, Majski smeh, Jutranje sonce, Lipoglavci
- 17 Rudarjeva žena, il.
Zivljenje in svet, 1935, št. 1
- 18 Starka, il.
Zivljenje in svet, 1936, p. 17
- 19 Svarun je razprostrl roke
lavirana risba
sign.: d. sp. PŽ 05
Umetnost, III, 1938/39, p. 260
Prvič objavljena v *Domu in svetu*, XIX, 1906, št. 1, p. 21 kot repr. k Finžgarjevi povesti Pod svobodnim soncem. V *Umetnosti* je bila objavljena v članku Pregled reproduciranih del tujih mojstrov (pp. 272—275) kot pendant k Rjepinovi sliki *Zaporožci pišejo zasmehljivo pismo Sultanu* in z obrazložitvijo, da je tudi zgodovinski motiv iz domače zgodovine, očitno pa je nastala pod Rjepinovim vplivom.
- 20 Nekoč pozimi v šolo
(po oljnati sliki Petra Žmitka)
Jutro, 1943, p. 138
- 21 Prošnja cerkvica
repr. *Umetnost*, VI, 1941-42, št. 8-9, p. 201.

RAZSTAVE

- 1900 I. slovenska umetniška razstava, Ljubljana, Mestni dom 1900
- 1901 Druga izložba društva hrvatskih umjetnika u umjetničkom paviljonu u Zagrebu, Zagreb 1901
- 1902 II. slovenska umetniška razstava, Ljubljana 1902
- 1903 Razstava v Schwentnerjevi izložbi, Ljubljana 1903
- 1904 Ausstellung der Künstlervereinigung »Sava« (Slovenische Künstler), Dunaj, Galerie Miethke 1904
- 1904 I. jugoslovenska umetniška izložba, Beograd 1904
- 1906 Imperial Royal Austrian Exhibition, London, Earls Court 1906
- 1907 Prva slovenska umetniška razstava v Trstu, Trst 1907
- 1908 Razstava kluba slovenskih umetnikov »Sava« v Varšavi, Varšava 1908
- 1909 I. umetniška razstava v paviljonu R. Jakopiča. Slovenski umetniki, Ljubljana, Jakopičev paviljon 1909
- 1910 III. umetniška razstava v paviljonu R. Jakopiča
Spomladanska razstava
Ljubljana, Jakopičev paviljon, 1910
- 1910 Umetniška razstava v proslavo 80. rojstnega leta njega veličanstva cesarja Frana Jožefa I.
80 let upodabljaljoče umetnosti na Slovenskem
Ljubljana, Jakopičev paviljon, oktober 1910
- 1911 VI. umetniška razstava v paviljonu R. Jakopiča
Spomladanska razstava v spomin Ivana Groharja
Ljubljana, Jakopičev paviljon, april 1911
- 1911 Umetniška razstava — na Bledu 1911 — Kunstausstellung- in Veldes 1911, Bled 1911
- 1912 Četrta jugoslovenska umetniška izložba (Slovenačka sekcija »Lade« slikarstvo), Beograd 1912
- 1912 Slovenska umetniška razstava
Ljubljana, Umetniški paviljon R. Jakopič, oktober 1912
- 1913 Slovenska umetniška razstava
Umetniški paviljon R. Jakopiča,
Umetniški klub »SAVA« in gostje, Ljubljana 1913
- 1914/15 Božična razstava v Jakopičevem paviljonu
Ljubljana, Jakopičev paviljon, december 1914—januar 1915
- 1916 XII. Kunstausstellung. XII. Umetniška razstava
Umetniški paviljon, Ljubljana, junij—julij 1916
- 1918 XV. umetniška razstava
Ljubljana, Umetniški paviljon R. Jakopiča, oktober—november 1918
- 1919 Exposition des artistes Yougoslaves
Pariz, Petit Palais de la Ville de Paris, 12. april—15. maj 1919
- 1920 XVII. umetnostna razstava
Ljubljana, Paviljon R. Jakopiča, maj—junij 1920
- 1921 XIX. umetnostna razstava
Ljubljana, Umetnostni paviljon R. Jakopiča, maj—junij 1921
- 1921 XII. izložba proljetnog salona
Zagreb, oktober 1921

- 1932 Umetnostna razstava »Žena v slovenski umetnosti«, Ljubljana, Ljubljanski velesejem, Ljubljana, september 1932
- 1932 Umetnostna razstava »Krke« v Jakopičevem paviljonu, Ljubljana 11. 12. 1932—2. 1. 1933
- 1933 Jubilejna umetnostna razstava ob 40-letnici prve slovenske umetnostne razstave 1900 v Mestnem domu v Ljubljani Ljubljana, Jakopičev paviljon, 31. 3.—24. 4. 1940
- 1936 Posmrtna razstava Petra Žmitka, Ljubljana 1936
- 1950 Slovensko slikarstvo v dobi realizma 1950 Moderna galerija, Ljubljana 1950
- 1955 Začetki slovenskega impresionizma Ljubljana, Jakopičev paviljon, 1955
- 1958 Avtoportret na Slovenskem Moderna galerija v Ljubljani, v proslavo svojega dela 1948—1958 Ljubljana, Moderna galerija, oktober 1958
- 1965 Memorial prve jugoslovenske izložbe 1904 Umetniška galerija Nadežde Petrović Čačak 4. 7.—15. 8. 1965
- 1985 Razstava ob 90. obletnici Zadruga v Kropi Kropa, Kovaški muzej, 26. 4.—12. 5. 1985
- 1988 Podobe Ljubljane Razstava v Mestni galeriji Ljubljana Ljubljana, Mestni muzej, maj—julij 1988

LITERATURA O UMETNIKU

- 1900 Evgen Lampe, Prva slovenska umetniška razstava, *Dom in svet*, XIII, p. 671.
- 1902 Dve sliki Petra Žmitka, *Ljubljanski zvon*, XXII, 1902, pp. 641—642. Evgen Lampe, Druga slovenska umetniška razstava, *Dom in svet*, XV, 1902, p. 694.
- 1903 R(ihard) Jakopič, Štiri nove slike Petra Žmitka, *Slovenski narod*, XXXVI, 1903, št. 240, pp. 1—2. Nove slike (v rubriki Upodablajoča umetnost), *Ljubljanski zvon*, XXIII, 1903, p. 703. Razstava 4 slik. Med njimi Berač Poc s cerkvico »prošnjo«, *Dom in svet*, XVI, 1903, p. 699.
- 1904 Ivan Prijatelj, Moderna manira in Žmitkov Poc, *Ljubljanski zvon*, XXIV, 1904, pp. 18—23, 73—76.
- 1907 — Žmitek Peter. Majolični izdelek iz glinarne Rud. Schnabla v Kamniku, *Slovan*, V, 1907, p. 287. W(alter) Š(mid), Majolično slikarstvo v Slovencih, *Dom in svet*, XX, 1907, p. 330. A. H. O. Peter Žmitek, Alojz Repič in Alojzij Zajc, *Ljubljanski zvon*, XXVII, 1907, pp. 443—44. (Fran Zbašnik), Žmitkovi izdelki iz gline, *Ljubljanski zvon*, XXVII, 1907, pp. 508—509.
- 1908 —, Slovenski umetniki na tujem, *Ljubljanski zvon*, XXVIII, 1908, p. 122. Dr. L. L., Razstava kluba slovenskih umetnikov »Sava« v Varšavi, *Dom in svet*, XXI, 1908, pp. 574—576.

- 1909 Josip Regali, Prva razstava v Jakopičevem umetniškem paviljonu: Slovenski umetniki, *Dom in svet*, XXII, 1909, pp. 326—330, 369—375. Vladimir Levstik, Prva umetniška razstava v paviljonu Riharda Jakopiča, *Ljubljanski zvon*, XXIX, 1909, pp. 496—501, 524—375.
- 1910 Ivan Cankar, Jakopičev paviljon, *Ljubljanski zvon*, XXX, 1910, pp. 510—511.
Vladimir Levstik, III. umetniška razstava v paviljonu R. Jakopiča v Ljubljani, *Jutro*, I, 1910, št. 26.
(Josip Regali) Pomladanska razstava (v rubriki To in ono), *Dom in svet*, XXIII, 1910, p. 189.
Josip Regali, Pomladanska razstava v Jakopičevem paviljonu v Ljubljani, *Dom in svet*, XXIII, 1910, pp. 235—239.
Ivan Cankar, Naši umetniki, *Slovenski narod*, XLIII, 1910, št. 65, 67, 69, 74, 79, 89.
- 1911 Ante Gaber, VI. umetniška razstava v paviljonu R. Jakopiča, *Dom in svet*, XXIV, 1911, pp. 323—325 in 446.
Rihard Jakopič, Ante Gabrov članek »Šesta umetniška razstava v paviljonu R. Jakopiča, *Dom in svet*, XXIV, 1911, pp. 363—374.
Matej Sternen, O polemiki Gaber-Jakopič, *Slovenec*, XXXIX, št. 204. Rihard Jakopič, V odgovor gospodu slikarju M. Sternenu, *Slovenec*, XXXIX, 1911, št. 217.
- 1915 Ivan Zorman, Božična razstava v Jakopičevem paviljonu, *Ljubljanski zvon*, XXXV, 1915, p. 128.
- 1921 Razstave: XIX. umetnostna razstava, *ZUZ*, I, 1921, pp. 99—100. *dovino* I, 1921, pp. 99—100.
- 1922 Izidor Cankar, Narodna galerija, *ZUZ*, II, 1922, pp. 60—61. *vino* II, 1922, pp. 60—61.
- 1930 Rihard Jakopič, Spomini, *Samorodnost*, Zagreb 1930, št. 1/2.
Ivo Sever, Berneker, Žmitek, Grohar — Tri tihe tragedije (Iz razgovorov z Rihardom Jakopičem), *Samorodnost*, Zagreb 1930, št. 1/2, pp. 46—48.
- 1935 —, Smrt Petra Žmitka na sveti večer, *Jutro*, LXIII, št. 297.
C(iril) Kočever, Peter Žmitek, *Slovenec*, LXIII, 1935, št. 297, p. 3.
Fr(an) Škodlar, Slikar Peter Žmitek: 26. VI. 1874—24. XII. 1935 (s portretom), *Življenje in svet*, 19, 1936, št. 2, pp. 24—25.
—, Slikar Peter Žmitek, *Slovenija*, V, 1936, št. 1, p. 4.
- 1936 Karel Dobida, Slikar Peter Žmitek (z dvema portretoma in sliko), *Mladika*, XVII, 1936, št. 3, pp. 106—109.
R(ajko) Ložar, Slikarska razstava Petra Žmitka, *Slovenec*, LXIV, 1936, št. 65, p. 5.
Karel Dobida, Slikar Peter Žmitek (s portretom), *Kronika slovenskih mest*, III, 1936, št. 1, pp. 75—76.
—, Peter Žmitek, *Lovec*, XXIII, 1936, št. 1, p. 29.
Nekrolog, Slikar Peter Žmitek, *Slovenija*, V, 1936, št. 1, p. 4.
Nekrolog. Peter Žmitek, *Lovec*, XXIII, 1936, št. 1, p. 29.
Izidor Cankar, Narodna galerija: Nakup slike »Podoba Iv. Groharja na mrtvaškem odru« (olje), *ZUZ*, XIII, 1936, p. 116.
Razstave I. 1928 do 1932:
a) Umetnostna razstava »Krke« v Jakopičevem paviljonu od 11. XII. 1932 do 2. 1. 1933;

- b) Umetnostna razstava »Žena v slovenski umetnosti« na ljubljanskem velesojmu od 3. do 12. septembra 1932
ZUZ, XIII, 1936, pp. 134—135.
- 1937 —, Žmitek Peter (s portretom), *Koledar Družbe sv. Mohorja*, 1937, p. 64.
- 1938 Razstave v letu 1935 in 1936: Posmrtna razstava Petra Žmitka v njegovem stanovanju (Rimska 2) marca meseca, *ZUZ*, XV, 1938, pp. 101—102.
 1939/40 Narodna galerija, *ZUZ*, XVI, 1939/40, pp. 90—103.
- 1946 Stane Mikuš, Slikar Peter Žmitek, *Slovenski poročevalec*, VII, št. 1.
- 1947 France Stelè, Žmitek Peter, *Thieme-Becker*, XXXVI, 1947, p. 535.
- Rihard Jakopič v besedi: Štiri nove slike Petra Žmitka, pp. 11—13.
- 1952 Fr(an) Šijanec, Slovenski upodabljači umetniki v tujini, *Tovariš*, VIII, 1952, št. 52, p. 1109.
- 1958 Luc Menaše: *Avtoportret na Slovenskem*, Ljubljana 1958, pp. 111—112.
- 1961 Karel Dobida: *Sprehod po Narodni galeriji*, Ljubljana 1961, p. 39.
- 1962 Mirko Juteršek, Razstavni katalogi umetnostnih razstav v Sloveniji do leta 1945, *Likovna revija*, 1962/63.
- 1966 France Stelè, Žmitek Peter, *Enciklopedija likovnih umjetnosti*, Zagreb 1966, knj. 4, p. 659.

IZ UMETNIKOVE BIBLIOGRAFIJE

- 1900 Peter Žmitek, Razstava avstro-ogrskih umetnikov v Peterburgu, *Ljubljanski zvon*, XX, Ljubljana 1900, p. 197.
- 1901 Peter Žmitek, Razstava akademije umetnosti v Peterburgu, *Ljubljanski zvon*, XXI, Ljubljana 1901, pp. 216—218.
- 1902 Peter Žmitek, Umetniške razstave letošnje zimske sezone v Peterburgu, *Ljubljanski zvon*, XXII, Ljubljana 1902, pp. 213—14.
 Peter Žmitek, XXII. umetniška razstava ruskih akvarelistov v Peterburgu, *Ljubljanski zvon*, XXII, Ljubljana 1902, pp. 357—58.
 P(eter) Žmitek, Umetniška razstava J. Kračkovskega v Peterburgu, *Ljubljanski zvon*, XXII, Ljubljana 1902, p. 429.
 Peter Žmitek, Vereščaginov atelier v »beli hiši«, *Ljubljanski zvon*, XXII, Ljubljana 1902, p. 430.
 P(eter) Žmitek, XXX. razstava društva »Peredvižnikov«, *Ljubljanski zvon*, Ljubljana 1902, pp. 643—44.
 Peter Žmitek, I. E. Rjepin, *Ljubljanski zvon*, XXII, Ljubljana 1902, pp. 840—846.
- 1903 P(eter) Ž(mitek), Rusko slikarstvo. Zgodovinske črtice iz XVIII. in XIX. stoletja, *Dom in svet*, XVI, Ljubljana 1903, pp. 40—44, 90—92, 163—165, 239—241, 427—430.
- 1910 P(eter) Žmitek, Solske razstave, *Slovenski narod*, XLIII, Ljubljana 1910, št. 154, p. 1.
 P(eter) Žmitek, Umetnik in občinstvo, III. umetniška razstava v paviljonu R. Jakopiča, Ljubljana 1910.
 Peter Žmitek, Umetnost in kritika, *Slovenski narod*, XLIII, Ljubljana 1910, št. 91, p. 3; št. 98, p. 2.
- 1911 P(eter) Žmitek, Sedma umetniška razstava v Jakopičevem paviljonu, *Ljubljanski zvon*, XXXI, Ljubljana 1911, p. 602—604.